

MINISTARSTVO EKOLOGIJE, PROSTORNOG PLANIRANJA I URBANIZMA

PRIMJEDBE, PREDLOZI I SUGESTIJE

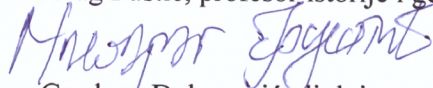
**DPP ZA PROSTOR KONCESIONOG PODRUČJA ZA EKSPLOATACIJU MINERALNIH
SIROVINA-BRSKOVO-Opština Mojkovac**

PODNOŠILAC PRIMJEDBI, PREDLOGA I SUGESTIJA

GRAĐANSKA INICIJATIVA ZDRAVI MOJKOVAC

U ime Građanske inicijative Zdravi Mojkovac:

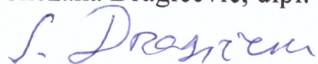
Miodrag Fušić, profesor istorije i geografije

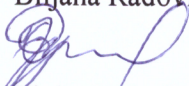
mr Gordana Đukanović, dipl. ing. neorganske tehnologije

dr Snežana Dragičević, dipl. biologije

Biljana Radović Fušić, spec.art. sociologije

Ljubo Vukadinović, profesor fizičke kulture

Mojkovac, 02.07.2023. godine

Poštovani,

Vlada Crne Gore stavila je na javnu raspravu Nacrt Detaljnog prostornog plana za prostor koncesionog područja za eksploataciju mineralnih sirovina – Brskovo (u daljem tekstu: Plan) dana 24.04.2023. godine i tako učinjela dostupnim javnosti dokument u vezi sa planiranim predloženim načinom korišćenja prostora koji je predmet pomenutog Plana. Detaljnom analizom Plana od strane eksperata iz oblasti geologije, rudarstva, tehnologije, hidrologije, prava, ekonomije, obrazovanja, psihologije i sociologije i drugih, kao i od strane zainteresovanih građana koji se na teritoriji opštine Mojkovac bave poljoprivredom (organskom proizvodnjom), turizmom, privrednim aktivnostima, zanatskim i drugim poslovima, zaključili smo sledeće:

NACRT DETALJNOG PROSTORNOG PLANA ZA PROSTOR KONCESIONOG PODRUČJA ZA EKSPLOATACIJU MINERALNIH SIROVINA – BRSKOVO NIJE URAĐEN U SKLADU SA VAŽEĆIM ZAKONSKIM PROPISIMA U CRNOJ GORI, MEĐUNARODNIM KONVENCIJAMA KOJE JE CRNA GORA RATIFIKOVALA, NIJE U SKLADU SA PLANOVIMA VIŠEG REDA I IMA SUŠTINSKE, PRAVNE, TEHNIČKO-TEHNOLOŠKE, METODOLOŠKE, ETIČKO-SOCIOLOŠKE NEPRIHVATLJIVE NEDOSTATKE, KAO I NEDOSTATAK EKONOMSKE ANALIZE.

USVAJANJEM OVAKVOG PLANSKOG DOKUMENTA KOJI JE U SUPROTNOSTI SA SVIM PRINCIPIMA ODRŽIVOG RAZVOJA I ZELENE AGENDE, KOJIM SE PREDLAŽU AKTIVNOSTI KOJE ZA REZULTAT IMAJU TRAJNU I NEPOVRATNU DEVASTACIJU PROSTORA U PODRUČJU IZMEĐU DVA NACIONALNA PARKA (U OČEKIVANJU JE PROGLAŠENJE BIOGRADSKE GORE UNESCO PODRUČJEM) I RIJEKE TARE KOJA JE VEĆ DIO UNESCO ZAŠTITE, SA POTENCIJALNIM OPASNOSTIMA ZAGAĐENJA ŠIREG PODRUČJA I VODOIZVORIŠTA ZA SUSJEDNE GRADOVE I DALJE, ZAGAĐENJA POVRŠINSKIH I PODZEMNIH VODA, ZEMLJIŠTA, VAZDUHA, UNIŠTAVANJE FLORE I FAUNE I STANIŠTA NACIONALNO I MEĐUNARODNO ZAŠTIĆENIH VRSTA, BUKE, ISELJAVANJE GRAĐANA SA VJEKOVNIH OGNJIŠTA, UNIŠTAVANJA ARHEOLOŠKIH NALAZIŠTA I GROBALJA, IZMIJEŠTANJE DALEKOVODA, PUTEVA I RJEČNOG TOKA, ODUZIMANJEM SVAKE ŠANSE MOJKOVCU DA VALORIZUJE SVOJE TURISTIČKE POTENCIJALE.

OSIM GORE NAVEDENIH RAZLOGA, GRAĐANIMA MOJKOVCA, U PRVOM REDU, UGROŽAVA SE NIZ USTAVOM ZAGARANTOVANIH PRAVA, MEĐU KOJIMA JE PRAVO NA ZDRAVU ŽIVOTNU SREDINU (ČLAN 23 USTAVA CRNE GORE).

OBRAZLOŽENJE

Analitički dio Prostornog plana

1. OPŠTA DOKUMENTACIJA - PRAVNI OSNOV

Međunarodni sporazumi i konvencije

Nedostaje Minamatska konvencije o živi - Crna Gora je potpisnica Minamatske konvencije od septembra 2014, a istu je ratifikovala u martu 2019. Ratifikacijom Minamatske konvencije, Crna Gora se obavezala da će promovisati razvoj i implementaciju strategija i programa za identifikovanje i zaštitu stanovništva od izloženosti živi (Hg) i živinim jedinjenjima, naročito ranjivih grupa.

Minamata konvencija je ratifikovana kroz Zakon o potvrđivanju Minamatske konvencije o živi ("Sl. list CG-Međunarodni ugovori", br. 3/19). Shvatajući očuvanje zdravlja svojih građana vrlo ozbiljno, Crna Gora učestvuje u međunarodnim naporima za ograničenje emisija u vazduh i ispuštanja žive u vode i zemljište. Na nacionalnom nivou se sprovode mjere za rješavanje problema smanjivanjem emisija i upotrebe žive, ali da bi u potpunosti zaštitili svoje građane potrebno je djelovati globalno, jer je izloženost živi u velikoj mjeri uzrokovana emisijama nastalim u drugim dijelovima svijeta. *Izvor: Ministarstvo ekologije, prostornog planiranja i urbanizma, Nacionalni plan implementacije Minamatske konvencije o živi, s Akcionim planom za period 2022-2023 i Izvještajem o Minamata inicijalnoj procjeni.*

Svaki pokušaj „iskrivljenog“ tumačenja odredbi Minamata konvencije koji vodi u pravcu donošenja zaključka o tome da se odredbe ove konvencije ne odnose „Rudnik Brskovo“ treba kategorično odbaciti, jer se predmetno područje, na osnovu podataka iz DRŽAVNOG PLANA EKSPLOATACIJE MINERALNIH SIROVINA ZA PERIOD 2019-2028. GODINA definiše kao **potencijalni rudnik žive**, što je i opisano na strani 34 ovog dokumenta.

2. Iako je u dijelu PRAVNI OSNOV naveden Zakon o industrijskim emisijama ("Sl. list CG", br. 17/19), mišljenja smo da nisu adekvatno tumačene odredbe ovog zakona, jer bi da su tumačene, u startu bile obustavljene sve aktivnosti na izradi Plana iz razloga što je planirani postupak flotacije u suprotnosti sa pomenutim zakonom.

Naime, Zakonom o industrijskim emisijama zabranjena upotreba žive i živinih jedinjenja i smješa žive u postrojenjima odnosno, odgovarajućim proizvodnim procesima (član 58 i 59) koji glase:

Član 58

Zabranjena je upotreba žive i živinih jedinjenja i smješa žive u postrojenjima odnosno, odgovarajućim proizvodnim procesima.

Član 59

Zabranjena je primjena proizvodnih procesa u kojima se koriste živa ili živina jedinjenja, ako se ti procesi nijesu primjenjivali prije 1. januara 2018. godine, kao i proizvodnja i stavljanje na tržište novih proizvoda koji sadrže živu.

Primjenom navedenih članova pomenutog Zakona automatski se zabranjuju sve planirane tehničko-tehnološke aktivnosti koje su predviđene Planom.

Osim navedenih propisa, smatramo da je tehnologija koju je Koncesionar planirao da sprovede u direktnoj neusaglašenosti sa:

- Zakonom o životnoj sredini ("Sl list CG", br. 52/16)
- Uredbom o načinu i uslovima skladištenja otpada ("Sl list CG" br. 033/13, 065/15)
- Pravilnikom o dozvoljenim količinama opasnih i štetnih materija u zemljištu i metodama za njihovo ispitivanje (Sl list CG br. 018/97)
- Pravilnikom o kvalitetu i sanitarno-tehničkim uslovima za ispuštanje otpadnih voda, načinu i postupku ispitivanja kvaliteta otpadnih voda i sadržaju izvještaja o utvrđenom kvalitetu otpadnih voda ("Sl list CG", br. 056/19)
- Pravilnikom o načinu i rokovima utvrđivanja statusa površinskih voda ("Službeni list Crne Gore", br. 025/19 od 30.04.2019)
- Pravilnikom o kriterijumima za određivanje najboljih dostupnih tehnika radi zaštite životne sredine i listi zagađujućih supstanci iz industrijskih postrojenja ("Sl. list CG", br. 035/19).

3. 1.2.KONCESIONI UGOVOR – Imajući u vidu sve relevantne djelove koji su sadržani u tekstu koncesionog ugovora, potrebno je dopuniti ovu tačku. Predloženi Plan nije usaglašen sa Anex-om 6 Ugovora koji važi do 25.07.2023. godine, u prvom redu u odnosu na površinu istražno-ekplotacionog prostora. **Članom 4 potpisanog Ugovora definisana je ukupna površina istražno-ekplotacionog prostora koja iznosi 4,6 km².**

Potrebno je dostaviti obrazloženje na osnovu kojih parametara i razloga je u Planu predložena površina istražno-ekplotacionog prostora od 6,9 km² i koji je državni organ predložio i verifikovao ovakav predlog, da bi on postao dio predloženog planskog dokumenta.

4. 1.3. POVOD I CILJEVI IZRADE PLANSKOG DOKUMENTA - Izrada Detaljnog prostornog plana za prostor koncesionog područja za eksploataciju mineralnih sirovina - Brskovo, pokrenuta je na osnovu Odluke o izradi DPP ZA PROSTOR KONCESIONOG PODRUČJA ZA EKSPLOATACIJU MINERALNIH SIROVINA-BRSKOVO-Opština Mojkovac, Broj: 04- 4520/2 Podgorica, 23. septembra 2021. godine (Sl. list CG, br 118/2021) i Programskog zadatka koji je sastavni iste. Ugovor o izradi DPP ZA PROSTOR KONCESIONOG PODRUČJA ZA EKSPLOATACIJU MINERALNIH SIROVINA-BRSKOVO, potpisanog u Podgorici, br. 08-1343/17 od 20.12.2021. godine ugovorne strane Ministarstva ekologije, prostornog planiranja i urbanizma kojeg zastupa Ministar/ka i rukovodioc radnog tima u daljem Izvršioca.

Mišljenja smo da za pokretanje postupka izrade Detaljnog prostornog plana za prostor koncesionog područja za eksploataciju mineralnih sirovina – Brskovo nije postojao zakonski osnov, jer navedeni Plan (zaključci Plana) konceptualno nije usklađen sa važećim planovima višeg reda, Državnim planom eksploatacije mineralnih sirovina za period 2019-2028. godina, kao i Strateškom procjenom uticaja na životnu sredinu za navedeni dokument, dok je predložena tehnologija u suprotnosti sa važećim zakonima u Crnoj Gori koji su relevantni za oblast industrijskog zagađenja i emisija zagađujućih materija, zakonodavstva koje uređuje upravljanje otpadom, zakonodavstava iz oblasti životne sredine i zaštite prirode, zaštite šuma, poljoprivrede, nacionalnih parkova i niza drugih propisa (što je detaljno navedeno u nastavku).

5. Str. 6

"Prostorno-urbanisticki plan Opštine Mojkovac, do 2025. godine ("Službeni list CG- opštinski propisi", broj 06/14)"

Navedeni dokument ne postoji, niti je objavljen u navedenom Službenom listu, pa je pozivanje na nepostojeći dokument i Sl.list ništa drugo do falsifikovanje, što je crnogorskim zakonodavstvom definisano kao krivično djelo.

6. Strana 9. Navedeno je sledeće: „DPP će na osnovu urađenih analiza i varijantnih rešenja predložiti najbolji model korišćenja i zaštite prostora, kao i optimalan razmještaj aktivnosti i postrojenja, tj. fizičkih struktura na predmetnom području uz uvažavanje ekoloških, ekonomskih, tehničko-tehnoloških, prostorno-funkcionalnih kriterijuma.

DPP-om će se utvrditi optimalni uslovi i pravila za izgradnju, korišćenje i održavanje objekata u okviru rudnika na predmetnim lokacijama, kao i povezivanje postojeće mreže ovog infrastrukturnog sistema u jedinstven sistem.

Kroz izradu DPP-a obezbijediće se planski preduslovi za:

- uređenje prostora za postrojenja i objekte u funkciji eksploatacije rudnika, sa utvrđivanjem neophodnih mjera za tehnološko funkcionisanje;
- održivo korišćenje i zaštitu planiranog prostora;
- smanjenje negativnih uticaja postrojenja na okolinu primjenom savremenih tehnologija.

Za predmetni prostor će se izradom Strateške procjene uticaja na životnu sredinu, dati scenariji koji cijene šta su pozitivni, a šta negativni aspekti otvaranja rudnika. Strateška procjena definiše preporuke i smjernice za unapređenje prostora i način na koji će se vršiti zaštita i rekultivacija degradirane sredine. Izgradnjom i rekultivacijom postrojenja i proizvodnih objekata na principima ekoloških standarda ostvario bi se opšti interes“.

Mišljenja smo da Plan nije ispunio ni jedan od navedenih kriterijuma. Kao glavni razlog targetiramo na nedostatak relevantnih studija koje su verifikovane od strane državnih organa, odnosno neusaglašenost sa usvojenim planskim i strateškim dokumentima.

Cijeli Plan kao i Strateška procjena uticaja na životnu sredinu izrađeni su na osnovu studije i podataka koje je dostavio koncesionar, što je i u direktnoj vezi sa predloženim povećanjem površina istražno-eksploatacionog prostora što nije usaglašeno sa važećim ugovorom.

Ovim putem pokrećemo pitanje konflikta interesa u vezi sa navedenim, odnosno pitanjem da studija na osnovu koje je rađen Plan i Strateška procjena uticaja na životnu sredinu nije verifikovana od strane državnih organa, već je naručilac Koncesionar o čijim se direktnim interesima radi, u odnosu na predloženo varijantno rešenje.

Zahtijevamo da se zatraži mišljenje Agencije za sprečavanje korupcije u vezi sa potencijalnim postojanjem konflikta interesa u odnosu na činjenicu da ni jedna državna institucija nije verifikovala predmetnu studiju koju je dostavio Koncesionar, a na osnovu koje je izrađen NACRT DETALJNOG PROSTORNOG PLANA ZA PROSTOR KONCESIONOG PODRUČJA ZA EKSPLOATACIJU MINERALNIH SIROVINA – BRSKOVO i prateća Strateška procjena uticaja na životnu sredinu.

7. Predloženi Plan je u potpunosti neusaglašen sa DRŽAVNIM PLANOM EKSPLOATACIJE MINERALNIH SIROVINA ZA PERIOD 2019-2028. GODINA. Naime, u navedenom dokumentu, na strani 20, piše sledeće: „...Bitnijih konflikata nema, a **moгуći se mogu odnositi na rudni rejon Bjelasice**, odnosno prostore bivšeg rudnika Brskovo, te rudni rejon Ljubišnje, odnosno širi prostor rudnika Šuplja stijena.“

Strana 228 – “Predlog obima eksploatacije rude olova i cinka u Crnoj Gori za period 2019-2028. godina baziran je na postojećim kapacitetima rudnika Šuplja stijena.”

Kao što je navedeno, u skladu sa Državnim planom eksploatacije mineralnih sirovina, nije planirana eksploatacija rude olova i cinka u rudniku Brskovo.

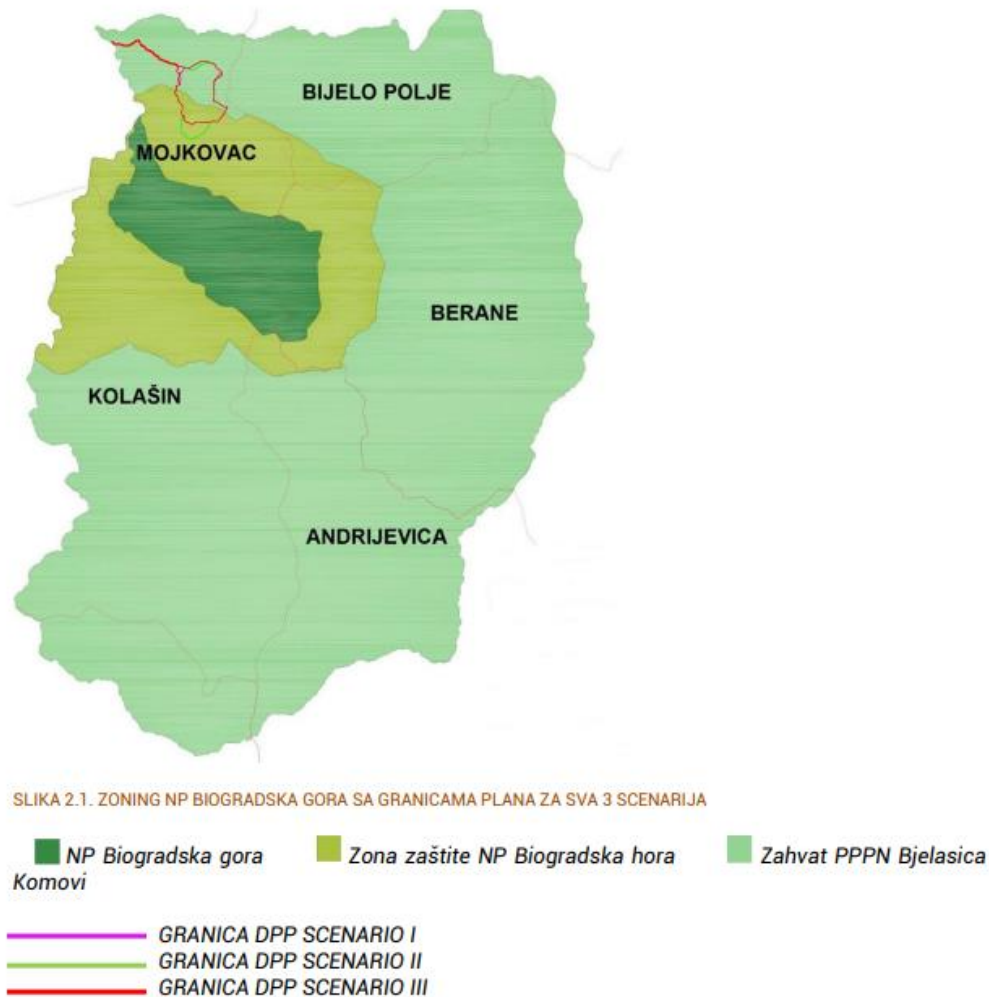

Da bi se verifikovala namjera o eksploataciji na teritoriji rudnog nalazišta Bjelasice, potrebno je da država Crna Gora donese novi plan za desetogodišnji period sa svim pratećim studijama i strateškom procjenom uticaja na životnu sredinu, što u ovom slučaju nije urađeno, niti je Planom prepoznato kao „konfliktna situacija“ u odnosu na važeće državne planove.

8. Na strani 16 prikazane su granice zaštitne zone Nacionalnog parka Biogradska gora (Slika 1.), gdje se jasno vidi konfliktna zona preklapanja predloženog zahvata površine za eksploataciju u odnosu na zonu zaštite NP Biogradska gora.

Tražimo da se navede jasno izjašnjenje svih relevantnih institucija u Crnoj Gori, prvenstveno JU Nacionalni parkovi Crne Gore, NP Biogradska gora, Agencija za zaštitu životne sredine, u vezi sa planiranim rudarskim aktivnostima u Mojkovcu, ali i izjašnjenje u vezi sa predlogom koji je Crna Gora uputila UNESCO u vezi sa proglašenjem Biogradske gore za UNESCO zaštićenim prostorom.

UNESCO zaštita Biogradske gore direktno suspenzuje sve dalje rudarske aktivnosti na predmetnom prostoru.

Slika 1. „Preklapanje“ zone zaštite NP Biogradska gora sa zonom rudarskih aktivnosti

9. ZAKONOM O NACIONALNIM PARKOVIMA (Objavljen u "Sl. listu Crne Gore", br. 28 od 4. jula 2014, 39/16), članom 16, između ostalog zabranjeno je sledeće:

Na području nacionalnih parkova zabranjeno je:

17) eksploatacija zemlje, kamena, pijeska, šljunka i drugog materijala i mineralnih sirovina, ukoliko zakonom i planom upravljanja nije drukčije određeno;

18) razoravanje i melioracija planinskih pašnjaka, močvarnih i drugih livada sa autohtonom vegetacijom, na većem nagibu terena i podizanje vještačkih travnjaka i mijenjanje sastava vegetacije;

19) deponovanje industrijskog, građevinskog i komunalnog otpada i njegovo privremeno odlaganje na mjestima koja nijesu određena za te namjene;

20) ispuštanje neprečišćenih industrijskih i drugih otpadnih voda u vode jezera, rijeka, potoka i u druge prirodne recipijente.

Član 17 istog zakona glasi:

Izuzeci od zabrana

Član 17

Na području nacionalnih parkova mogu se preduzimati pojedine radnje iz člana 16 stav 1 ovog zakona, na osnovu dozvole organa uprave nadležnog za poslove zaštite životne sredine, radi:

- zaštite divlje vrste biljaka, životinja i gljiva i očuvanja prirodnih staništa;
- sprječavanja ozbiljnih šteta na usjevima, šumama, ribnjacima, vodama i dr;
- zaštite zdravlja ljudi, sigurnosti i vazdušne sigurnosti;
- istraživanja i obrazovanja.

O sprovođenju radnji iz stava 1 ovog člana privredno društvo sačinjava godišnji izvještaj koji dostavlja Ministarstvu.

Izvještaj iz stava 2 ovog člana sadrži:

- sprovedene radnje, razloge zbog kojih su sprovedene, divlje vrste biljaka, životinja i gljiva na kojima su sprovedene radnje;
- sredstva, opremu ili metode koji su korišćeni u sprovođenju radnji;
- sprovedene mjere nadzora i dobijeni rezultati.

Izvještaj iz stava 3 ovog člana je sastavni dio izvještaja o realizaciji godišnjeg programa upravljanja.

Potrebno je da se u Planu navede kako se u propisane zabrane uklapaju planirane rudarsko – prerađivačke aktivnosti, imajući u vidu površinu zahvata koja se preklapa sa zonom zaštite NP Biogradska gora.

10. Str. 15-18

“U njoj se posebno štite pejzažno-ambijentalne i estetske vrijednosti. ...Postojeće osnovne djelatnosti su zemljoradnja i stočarstvo, koje se moraju odvijati prema zahtjevima očuvanja i zaštite prirode od degradacije i transformacije agrarnog pejzaža. ...vršiće se korišćenje šuma kao sistema sa naprekinutim sklopom (prebirne sječe),... omogućava nesmetano kretanje životinjskog svijeta i izvan prašumskog rezervata, čime je prostorni ambijent za faunu parka objektivno proširen odnosno uravnotežen”

“obradive površine u dolini Tare i duž drugih vodotoka biće u funkciji ratarske i voćarske proizvodnje, oslonjene na gajenje tradicionalnih kultura i upotrebu samo stajskog đubriva.

pejzažno uređenje uskladiće se sa karakterom predjela kroz očuvanje i unaprijeđenje dominantnih strukturnih elemenata prostora/lokacije (reljef, vegetacija) i upotrebu autohtonih biljnih vrsta i materijala;

organizacije, načina izgradnje i upotrebe materijala, uz poštovanje zakonskih odredbi koje se tiču obaveze zaštite poljoprivrednog zemljišta na koje se naslanjaju

Orijentisani na razvoj djelatnosti koji su u skladu sa zaštitom prirode, ovi gradovi će, izgradnjom uređaja za prečišćavanje otpadnih voda, obezbijediti adekvatnu zaštitu kvaliteta voda rijeke Tare, koja nizvodno od Mojkovca postaje integralni dio područja Nacionalnog parka "Durmitor"

sanacija i rekultivacija kopova i deponija napuštenog rudnika u Brskovu, izvršiće se pošumljavanjem i zatravljanjem, kao i podizanjem pregrada u erozijom formiranim jarugama, korišćenjem prirodnih materijala i autohtonih vidova vegetacije."

Između ostalog aktivnosti za III zaštitnu (buffer) zonu Nacionalnog parka "Biogradska gora" predviđaju: 1. zaštitu predjela, posebno pejzaža i estetskih vrijednosti koje bi se potpuno devastirale izgradnjom površinskih kopova i jalovišta, 2. zabranu upotrebe vještačkog đubriva u poljoprivredi, a ne hemijskih reagenasa u tehnološkom postupku prerade rude, kao i 3. sanaciju površinskog kopa i deponije materijala u napuštenom rudniku Brskovo, a ne formiranje preko 200ha novih površinskih kopova i jalovišta, te 4. očuvanje šuma a ne sječu više stotina hektara. Time su aktivnosti predviđene DPP BRSKOVO u potpunoj suprotnosti sa PPPN NP "Biogradska gora".

11. 3. ANALIZA I OCJENA POSTOJEĆEG STANJA

Strana 38 - Seizmički hazard, navedeno je sledeće: „Prema Seizmičkoj regionalizaciji Crne Gore (V. Radulovic, B. Glavatovic, M. Arsovski i V. Mihailov, 1982) u obuhvatu plana mogući su zemljotresi sa efektima VII stepena Merkalijeve skale“.

U Planu nije dat adekvatan odgovor u odnosu na planirane objekte (akumulacije, brane...), a u vezi sa mogućim seizmičkim hazardima, što ukazuje na odsustvo studije koja bi dala smjernice potrebne da se obezbijedi potrebna sigurnost objekata u zoni rudarskih aktivnosti, imajući u vidu konfiguraciju terena, nagibe i „otvoreni koridor“ u odnosu na gradsko jezgro Mojkovca.

Mišljenja smo da se predloženim rešenjima direktno ugrožava sigurnost, bezbijednost i životi građana Mojkovca u slučaju pojave seizmičkog hazarda.

12. Str. 37-41

Seizmološke karakteristike i tektonska struktura terena predstavljaju izvod iz isteklog PUP Opštine Mojkovac do 2020 godine i ne daju precizan i tačan prikaz seizmičnosti prostora osim uopštenog opisa, koji se više odnosi na širi region kojem pripada opština Mojkovac (Sjeverna Crna Gora). Nema detaljnog opisa tektonske strukture koncesionog područja, niti je moguće dati takav prikaz jer ono nije istraženo. Nisu poznati pravci i dubina rasjeda, postojanje sinklinalnih ili antiklinalnih struktura. Nije navedena čak ni geološka građa koncesionog područja.

Nije objašnjen uticaj Beranske seizmogene oblasti.

Navod na str. 37 "koji je dat orjentaciono na slici 7" nije jasno na koju sliku se odnosi, jer slika broj 3.7. opisuje nešto drugo, a i kada se uporedi tekst koji prethodi navodu jasno je da ne odgovara priloženoj slici, šta nedvosmisleno upućuje na konfuznost objašnjenja i "slaganje" teksta bez reda i smisla.

U tom pravcu je umjesto mikroseizmičkog zoniranja koncesionog područja predstavljen prikaz gradskog područja Mojkovca, koje nije u koncesionom području (str. 40-41). Kako se koncesiono područje i gradsko područje Mojkovca dijametralno razlikuju prema geološkom građi

(što je jasno), analitički dio DPP BRSKOVO ne može dati odgovore na pitanja koja se tiču seizmičnosti, hazarda i sl.

S obzirom da se u neposrednoj blizini koncesionog područja nalazi registrovano **klizište** (zapadno od položaja bazena za sabirne, kontaminirane i ostale vode), ono nije uopšte pomenuto, iako se zna da takve pojave znaju biti izuzetno opasne u blizini velikih zahvata na terenu, gdje se izvode potkopi kosina i sl. Izostavljanje klizišta iz teksta, tj. njihovo neutvrđivanje na terenu i analiza uticaja na planirane aktivnosti i objekte, **predstavlja ozbiljan nedostatak DPP BRSKOVO u pogledu posljedica koje mogu nastati djelovanjem klizišta, čime se mogu ugroziti površinski kopovi, jalovišta, bazeni za otpadne vode, sa trajnim nesagledivim poslasticama po region.**

13. Str. 41-44

Klimatske karakteristike zasnovane su na podacima od svega 10 godina (2001-2010 god.), što je nedovoljno za bilo koju ozbiljnu analizu. Opšte poznato je da bi se govorilo o klimi nekog mjesta, klimatski elementi moraju da se prate u periodu ne kraćem od 30 godina, jer je to najkraći period u kojem klima pokaže makar većinu svojih "lica" (D. Dukić 1998, ...). Dodatno, i u tom periodu dolazilo je do povremenih prekida u radu, tako da podaci nemaju kontinuitet ni za navedeni period već su fragmentarni. Uz to, meteorološka stanica je bila locirana nekoliko metara iza zgrade Doma kulture, visoke oko 10m, pa je njen položaj bio skrajnut, zaklonjen te i evidencija temperature i vjetra, kao dva najvažnija elementa ne može se smatrati vjerodostojnom.

"Mojkovački kraj se nalazi u zoni planinskog kontinentalnog klimatskog pojasa" (str. 41), "Padavine su ravnomjerno raspoređene tokom godine, izraženije su zimi nego ljeti" (str. 43), – uz svo ograničenje zbog nedostatka podataka, jasno je da godišnji raspored padavina upućuje na dominantan pluviometrijski uticaj Mediterana, a ne kontinenta, te da se zbirom količine padavina utvrđuje da se u hladnijoj polovini godine, period oktobar-mart, izluči 63% ukupne godišnje količine padavina (tabele na str. 42-43).

Nejasno je na čemu se zasnivaju podaci o pravcu i učestalosti vjetra u toku godine (str. 44), s obzirom da u periodu rada (2001-2010.god.), meteorološka stanica u Mojkovcu nije imala uređaj za mjerenje učestalosti vjetra osim običnog vjetrokaza, koji je bio postavljen neposredno iza zgrade Doma kulture pa nije mogao vjerodostojno odražavati vjetrovitost zbog zaklonjenosti (u zaklonu objekta visine 10m). Brzina i snaga vjetra nikada nisu ni mjereni. Uostalom, podaci iz grada, sve i da su potpuno vjerodostojni (a nisu i ne mogu biti), ne mogu odražavati stanje na koncesionom području, koje jeste prostorno blisko, ali se geografski znatno razlikuje (nadmorskom visinom, nagibima, ekspozicijom, pravcima pružanja reljefa- koji "kanališu" ili pojačavaju strujanja vazduha). Uobičajeno je u geografskim prikazima područja opštine Mojkovac da se koriste podaci sa okolnih meteo stanica, upravo iz ovih razloga (uglavnom Kolašina; prim-pretpostavka da je i ovdje takav slučaja), ali se to naglasi, što ovdje nije učinjeno.

Iz navedenog proističe da je nedostatak kvalitetnih i validnih klimatskih podataka jedan od brojnih vitalnih nedostataka DPP BRSKOVO, što ga čini nevalidnim, netačnim, proizvoljnim i konfuznim.

Klimatski podaci morali bi da odgovore, između ostalog, koji su apsolutni maksimumi padavina, radi regulisanja hidrotehničke infrastrukture (jer se u dokumentu pominju "hiljadugodišnje vode", "stogodišnje vode"), procjene rizika i utvrđivanje mjera za sprečavanja poplava, koje mogu sa koncesionog područja raznijeti opasne kancerogene čestice, ugroziti naselja i živote stanovništva. Nedostatak podataka za pravce duvanja, snagu i brzinu vjetra na koncesionom području je jedna od ključnih mana dokumenta jer je vjetar, uz vodu, najvažniji agens koji širi zagađenje (već pominjana mineralna prašina koja sadrži teške metale, utvrđene kancerogene), a DPP BRSKOVO nije dao odgovore na pitanja koliko i do koje distance će dopirati mineralna prašina sa koncesionog područja.

14. 3.1.5. HIDROGRAFSKO - HIDROLOŠKE ODLIKE – Imajući u vidu veličinu obuhvata i kompleksnost predloženih aktivnosti, kao i količine i vrstu opasnih i kancerogenih materija koje će biti produkti proizvodnih aktivnosti tokom rudarsko-prerađivačkih aktivnosti, potpuno je neprihvatljiva činjenica da je predlog Plana izrađen sa nedostatkom osnovne hidrološke studije u vezi sa tokom kretanja podzemnih voda, imajući u vidu nadmorsku visinu, bogatstvo podzemnih izdani i potencijalnu opasnost kontaminacije vodoizvorišta na teritoriji Bijelog Polja i Berana i svih ostalih podzemnih voda koje za piće i kao tehničku vodu koristi veliki broj građana koji gravitiraju na širem konusnom području u odnosu na Planom predloženo područje.

U cilju planiranja bilo kakvih aktivnosti na predmetnom području tokom kojih se emituju zagađujuće materije ili su nus produkti proizvodnog procesa, obavezna je izrada hidrološke Studije za određivanje disperzije zagađujućih materija podzemnim vodenim tokovima, jer se jedino tako mogu identifikovati opasnosti i predložiti adekvatne mjere zaštite. Sve drugo vodi ka direktnom ugrožavanju zdravlja i života ljudi i neprihvatljivo je za dalje planiranje bilo kakvih aktivnosti na planiranom obuhvatu.

15. Zakon o rudarstvu ("Sl. listu CG", br. 65/2008)

Član 63

„Na prostoru na kome se nalaze gradska naselja, **javne saobraćajnice, vodovodi**, gasovodi i naftovodi, **električni vodovi visokog napona**, područja izvora mineralnih i termalnih voda, **spomenici kulture, prirodne rijetkosti i groblja**, kao i na području koje je proglašeno zaštićenim (nacionalni parkovi, zaštićene šume i dr.) ili njihovoj neposrednoj blizini ne može se vršiti eksploatacija mineralnih sirovina.

Izuzetno od stava 1 ovog člana, Vlada može dozvoliti eksploataciju i na prostorima, odnosno područjima iz stava 1 ovog člana, uz saglasnost organa u čiju nadležnost spadaju poslovi koji se odnose na te prostore, odnosno područja i utvrđivanje mjera koje se moraju preduzeti radi zaštite tih prostora, odnosno područja.“

Imajući u vidu navedene zabrane, osnovna pretpostavka za predlaganje Plana je da su „organi u čiju nadležnost spadaju poslovi koji se odnose na te prostore, odnosno područja i utvrđivanje mjera koje se moraju preduzeti radi zaštite tih prostora, odnosno područja“ dali saglasnost, što je u slučaju DPP Brskovo izostalo.

16. Strana 58 – „Na području zahvata DPP za prostor koncesionog područja za eksploataciju mineralnih sirovina-Brskovo nalaze se elektroenergetski objekti svih naponskih nivoa korišćenih u prenosnim i distributivnim mrežama u zemlji osim naponskog nivoa 35 kV (vodovi nazivnih napona 400kV, 220kV, 110kV, 10kV i 0,4kV). Vodovi nazivnog napona 400kV i 220kV nisu u direktnoj funkciji napajanja sadržaja ovog zahvata, već je njihovo prisustvo posljedica položaja zahvata plana u odnosu na glavne dalekovodne pravce u Crnoj Gori.

Kroz zahvat plana pružaju se sledeći dalekovodi prenosne mreže naponskih nivoa 400, 220 i 110 kV:

1. Dalekovod DV 400 kV Podgorica 2 – Ribarevine, koji je i najduži dalekovod na 400 kV naponskom nivou u Crnoj Gori. Ovaj dalekovod obezbjeđuje pouzdanost napajanja električnom energijom potrošača centralnog i južnog dijela Crne Gore.
2. Dalekovodi DV 220 kV Podgorica 1 - Mojkovac i DV 220 kV Mojkovac - Pljevlja 2, koji su segmenti veze 220 kV čvorišta TS 220/110/35kV Podgorica 1 i TS 400/220/110kV Pljevlja 2
3. Dalekovod DV 110 kV Ribarevine - Mojkovac.

Na lokaciji ranijeg RP Ribarevine 400 kV (opština Bijelo Polje), planskom rekonstrukcijom izgrađeno je novo postrojenje, tj. TS 400/110 (150 MVA) i TS110/35 kV (2x20 MVA) i na taj način se poboljšala.“

Na slici 2 prikazana je šema navedenih elektroenergetskih objekata koji „presijecaju“ eksploataciono područje i čije je izmiještanje planirano Planom. Kako je planirano izmiještanje i sa čijom dozvolom i sa kojim finansijskim sredstvima i posledicama u vezi sa snadbijevanjem el. energijom svih građana Crne Gore? Gdje bi se premjestio dalekovod, koje je tehničko rešenje? Koliko dugo bi trajali radovi?

U skladu sa kojim strateškim i finansijskim planovima države Crne Gore bi se radi profita Koncesionara država izlagala ovakvim izazovima sa posledicama koje nisu opisane predloženim planskim dokumentom? Potrebno je dostaviti odgovore.

Slika 2. Šema elektroenergetskih objekata koji „presijecaju“ eksploataciono područje

Navedeno ukazuje na još jedan razlog zbog kojeg je nemoguće sprovesti predloženi Plan.

17. 3.2.5. ŠUMARSTVO – Potpuno je neprihvatljiva činjenica da je izostavljena adekvatna valorizacija šuma područja koje se predlaže Planom kao površina istražno-eksploatacionog prostora. Za navedene šume, u Planu, na str. 79. piše: Prema katalogu tipova staništa koje su vrijedne za EU, šume zahvata pripadaju tipu 91KO Ilirske bukove šume (*Aremonio-Fagion*) i dio su NATURA mreže. Na način kako je to predviđeno DPP za Brskovo, država „poklanja“ Koncesionaru svoje šumske resurse koje prethodno definiše od interesa za EU i zaštitu, i to bez objašnjenja i nadoknade, što je u suprotnosti sa važećim propisima koji uređuju ovu oblast. **Mišljenja smo da na osnovu dostupnih podataka nisu dati adekvatni zaključci što je u direktnoj vezi sa potencijalnom zloupotrebom državnih resursa Crne Gore.**
18. Zakonom o šumama ("Sl. listu CG", br. 74/2010), članom 33 definisane su radnje koje su zabranjene u šumama.

Zabranjene radnje u šumama

Član 33

Zabranjeno je, osim u slučajevima i pod uslovima utvrđenim ovim zakonom:

- 1) pustošenje i krčenje šuma;
- 2) čista sječa šuma i sječa velikog intenziteta koja nije planirana kao redovan vid obnavljanja šuma;
- 3) sječa koja nije u skladu sa programom gazdovanja šumama;
- 4) sječa stabala zaštićenih i strogo zaštićenih vrsta drveća;
- 5) podbjeljivanje stabala;
- 6) sakupljanje nedrvenih šumskih proizvoda;
- 7) sječa sjemenskih sastojina i sjemenskih stabala koja nije predviđena programom gazdovanja šumama, odnosno izvođačkim projektom;
- 8) samovoljno zauzimanje šuma i šumskog zemljišta, uništavanje ili oštećivanje šumskih zasada, oznaka i graničnih znakova;
- 9) odlaganje otpada, štetnih i opasnih materija i otpadaka, kao i zagađivanje šuma na bilo koji način;
- 10) preduzimanje drugih radnji kojima se slabi prinostna snaga šuma ili ugrožava funkcija šume.

Imajući u vidu površinu istražno-eksploatacionog prostora i objektivno stanje na terenu dovodimo u pitanje kako je uopšte predloženo područje moglo da bude obuhvaćeno Planom. Takođe, zahtijevamo da se preispita mišljenje koje je dostavilo Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede, Direktorat za šumarstvo, lovstvo i drvnu industriju od 07.11.2022. godine broj: 01-332/22-3290 i ispituju okolnosti pod kojim je isto donešeno, jer je u suprotnosti sa svim objektivnim okolnostima i zakonom propisanim odredbama.

19. 3.5.ANALIZA KULTURNE I PRIRODNE BAŠTINE - 3.5.1. KULTURNA DOBRA-navedeno je sledeće: „Za predmetno područje su Prostornim planom Crne Gore do 2020. godine date generalne smjernice kulturnog nasljeđa. U prostorno urbanističkom planu opštine Mojkovac do 2020. godine stoji da na prostoru opštine Mojkovac postoji zaštićen samo jedan spomenik kulture II kategorije i to manastiru Sv. Đorđa u Dobrilovini. Planski dokumentom obrađuju se lokaliteti i strukture koje se nalaze u zahvatu površinskih kopova i odlagališta rudnika Brskovo u Mojkovcu. Za potrebe izrade Detaljnog prostornog plana za prostor koncesionog područja za eksploataciju mineralnih sirovina - Brskovo, a prema zakonskoj regulativi izrađena je Studija zaštite kulturne baštine UP/I 03-111/2022-1 od 29.03.2022. godine od strane Uprave za zaštitu kulturnih dobara. U okviru obuhvata Plana evidentirano je kulturno dobro – Spomenik Rudnica, određeni broj arheoloških lokaliteta i dobara sa potencijalnim kulturnim vrijednostima:
- Utvrđenje na Gradini,
  - lokalitet Doganjice,
  - lokalitet Mrki krš,
  - Marića luka jalovina i okno,
  - Medeno guvno – nekropola,
  - Više grobalja iz različitih istorijskih perioda.

Mišljenja smo da su smjernice u suprotnosti sa planiranim aktivnostima na istražno eksploatacionom području.

20. Strana 93 - **Položaj koncesionog područja u odnosu na zaštićena područja** - navedeno je sledeće:

„Predmetno područje se preklapa sa tranzicionom zonom međunarodno zaštićenog područja Rezervat biosfere Sliv rijeke Tare. U tranzicionoj oblasti se razvijaju i promoviraju prakse održivog upravljanja resursima. Glavni fokus je podrška i podsticanje lokalnih zajednica i preduzeća u održavanju održivih socio-ekonomskih sistema i sistema korišćenja zemljišta. U ovoj zoni se mogu odvijati različite vrste aktivnosti, uključujući i industrijske, ali su destruktivne rudarske aktivnosti teško prihvatljive zbog njihove neodrživosti. Ipak, rudarske aktivnosti koje zadovoljavaju visoke standarde zaštite životne sredine realizuju se u nekim rezervatima biosfere.

Koncesiono područje za eksploataciju mineralnih sirovina Brskovo u neposrednom je kontaktu sa zaštitnom zonom NP Biogradska gora. Zaštitna zona obuhvata površinu od 19 470 ha, od čega opštini Mojkovac pripada 3 830 ha (Prostorni plan posebne namjene NP „Biogradska gora“). Zaštitna zona obuhvata predjele izmjenjene izvorne, srednje stabilne prirodne sredine, sa karakteristikama od interesa za područje Bjelasice, ali i značajnim ambijentalno-pejzažnim i estetskim vrijednostima prostora od posebnog značaja za područje Nacionalnog parka. U zaštitnoj zoni parka je predviđen razvoj privrednih i drugih djelatnosti, sa definisanim, ali liberarnijim režimima ponašanja; apostrofira se zaštita pejzažno-ambijentalnih i estetskih vrijednosti. Postojeće osnovne djelatnosti u ovoj zoni su zemljoradnja i stočarstvo, koje se moraju odvijati prema zahtjevima očuvanja i zaštite prirode od degradacije i transformacije agrarnog pejzaža. U zaštitnoj zoni je planirano formiranje primarnih turističkih centara (Prostorni plan posebne namjene NP „Biogradska gora“).

Obzirom da je koncesiono područje u neposrednom kontaktu sa zaštitnom zonom, u kojoj je važno očuvati ambijentalno-pejzažne i estetske vrijednosti, veoma je važno da se detaljno predvidi sanacija prostora koji će biti devastiran iskopima, nasipima, deponijama. Ovaj prostor je neophodno pošumiti autohtonim vrstama drveća.

Predmetna zona se ne nalazi u neposrednoj blizini nacionalno zaštićenog područja NP Durmitor, ali se rijeka Rudinica uliva u Taru, koja nizvodno od Mojkovca postaje integralni dio ovog Nacionalnog parka. Prema tome, eksploatacija rude može imati uticaj na Taru, samim tim i na NP Durmitor.“

Predloženi Plan nije dao odgovore u vezi sa zaštitom cjelokupnog prostora, kako koncesiono-eksploatacionog, tako i šire kontaktne zone.

21. Kontadiktorni, nepotpuni i kontraverzni podaci u STUDIJU IZVODLJIVOSTI EKSPLOATACIJE OLOVA, CINKA I PRATEĆIH KORISNIH KOMONENTI U LEŽIŠTIMA RUDNOG POLJA BRSKOVO na osnovu koje je izrađen Plan, a koju je dostavio i izradio Koncesionar, kao takvi nisu mogli da budu osnov za definisanje adekvatnih mjera zaštite.

Studija je izrađena, kako je navedeno, u skladu sa nevažećim propisima u Crnoj Gori, o čemu svjedoči naslovna strana:

Rešenjem DIREKTORA INSTITUTA ZA RUDARSTVO I METALURGIJU BOR određen sam za odgovornog projektanta za izradu geološkog dela u okviru tehničke dokumentacije: **STUDIJA IZVODLJIVOSTI EKSPLOATACIJE OLOVA, CINKA I PRATEĆIH KORISNIH KOMONENTI U LEŽIŠTIMA RUDNOG POLJA BRSKOVO**

I Z J A V U

Izjavljujem da sam prilikom izrade tehničke dokumentacije: **STUDIJA IZVODLJIVOSTI EKSPLOATACIJE**

OLOVA, CINKA I PRATEĆIH KORISNIH KOMPONENTI U LEŽIŠTIMA RUDNOG POLJA BRSKOVO

istu usaglasio sa:

- Zakonom o rudarstvu (Sl. list Republike Crne Gore br. 65/08; 74/10)
- Pravilnikom o sadržini rudarskih projekata (Sl. list Republike Crne Gore br. 1/94)
- Zakonom o vodama (Sl. list Republike Crne Gore br. 16/95)
- Zakonom o životnoj sredini (Sl. list Republike Crne Gore br. 12/96; 55/00)
- Zakonom o izgradnji objekata (Sl. list Republike Crne Gore br. 55/2000).

ODGOVORNI PROJEKTANT

Vladan Marinković, dipl. inž. geologije

Verodostojnost gornje izjave overava:

DIREKTOR INSTITUTA ZA RUDARSTVO I METALURGIJU BOR

Dr Mile Bugarin, naučni savetnik

Svi članovi projektnog tima potpisali su gore prikazanu izjavu, kojom potvrđuju da su radili suprotno važećem crnogorskom zakonovstvu, odnosno u skladu sa:

- **Pravilnikom o sadržini rudarskih projekata (Sl. list Republike Crne Gore br. 1/94)**
- **Zakonom o vodama (Sl. list Republike Crne Gore br. 16/95)**
- **Zakonom o životnoj sredini (Sl. list Republike Crne Gore br. 12/96; 55/00)**
- **Zakonom o izgradnji objekata (Sl. list Republike Crne Gore br. 55/2000).**

Predstavljamo samo dio navoda iz pomenute studije, u kojem sami autori izražavaju sumnju i zabrinutost u odnosu na predložena tehnička rješenja:

Citat: "...To praktično znači da za izgrađenu kasetu dužine 65 m koja je prikazana na Slici 4.8.25, imamo ukupnu zapreminu za odlaganje jalovine od oko 26.000 m³ što je dovoljno za odlaganje jalovine narednih 6,5 dana, što znači da se već na kraju 7-og dana jalovina mora odlagati u sledeću prethodno izgrađenu i pripremljenu kasetu. **Za 7 dana je veoma teško građevinskom mehanizacijom izgraditi kasetu kao na Slici 4.8.26 iz više razloga, pre svega potrebno je tokom izgradnje ispoštovati geometriju kosina nasipa a pri tome se na skućenom prostoru mogu najviše nalaziti istovremeno dve građevinske mašine, zatim po unutrašnjoj kosini i po dnu dopremiti i u slojevima od po 0,5 m ugraditi DMS jalovinu, zatim preko DMS jalovine postaviti geotekstil, zatim postaviti dovodne cevovode, ventile i istakače. Zbog toga je veoma bitno pravilno uskladiti i sinhronizovati integrisano upravljanje na oba odlagališta istovremeno tokom perioda zajedničkog rada i kada god je to moguće pripremiti više kasete istovremeno..._Dobra organizacija rada na izgradnji novih kasete je naročito potrebna u početnim fazama izgradnje odlagališta kada su površine etaža relativno male i nije moguće graditi kasete velike dužine, već treba izgraditi više malih kasete koje će brzo biti zapunjene flotacijskom jalovinom.." .**

Dio u dokumentu 4.8.4. Odlaganje jalovine, 4.8.4.1. Tehnički opis odlaganja jalovine sa kopa je apsolutno površno odrađen i ne daje nikakvu garanciju za bezbedno i održivo funkcionisanje procesa upravljanja odlaganja otpada nastalog tokom funkcionisanja rudnika, pa samim tim ne rešava osnovne probleme zaštite životne sredine.

Analizom navedene Studije, može se zaključiti da su paušalno i neprimjenjivo opisana tehničko-tehnološka rešenja koja u predloženom istražno eksploatacionom prostoru mogu izazvati nesagledive posledice za bezbijednost, život i zdravlje ljudi kao i za sve segmente životne sredine.

UPOZORAVAMO DA SE PRIHVATANJEM OVAKVIH NEADEKVATNIH, NEDOKAZANIH U POZITIVNOJ PRAKSI, BEZ PRIMJENE NAJBOLJIH DOSTUPNIH TEHNOLOGIJA - BAT TEHNOLOGIJA I UZ ODSUSTVO OBJEKTIVNIH PRIKAZA PRISUSTVA OPASNIH KANCEROGENIH MATERIJA I METODA ZA NJIHOVO UKLANJANJE I BEZBIJEDNO UPRAVLJANJE, DIREKTNO PREUZIMA SVAKI VID ODGOVORNOSTI ZA SVE POSLEDICE KOJE ĆE IMATI TRAJNE, NEPOVRATNE I APSOLUTNO DEVASTATORSKE REZULTATE. IZJAVE KONCESIONARA O "PRIMJENI NAJVIŠIH STANDARDA U OBLASTI RUDARENJA" SU PRAZNO SLOVO NA PAPIRU KOJE PREDLOŽENIM REŠENJIMA NI U KOM SLUČAJU NIJE DOKAZANO ("rupu" u prostoru nazivaju integrisanim sistemom za deponovanje jalovine!?)

U skladu sa navedenim potrebno je suspendovati sve aktivnosti na daljoj proceduri donošenja DPP Brskovo, jer je u pitanju direktno priznanje autora studije o zakonskoj neusaglašenosti studije i važećih propisa u Crnoj Gori.

Naglašavamo da je izjava Koncesionara da je: „Vlada Crne Gore u septembru 2020. godine ovu Studiju izvodljivosti potvrdila kao prihvatljivu za Ugovor o koncesiji.“, još je jedna u nizu kontradiktornih tvrdnji Koncesionara imajući u vidu da je revidovana Studija na osnovu koje je rađen Plan izrađena 2022. godine (strana 6 II Planski dio), pa postavljamo pitanje kako je Vlada mogla „dvije godine unaprijed“ da „prihvati“ studiju i ako ipak jeste „na neviđeno i unaprijed“ prihvatila predmetnu studiju, potrebno je navode dokazati pratećom Odlukom Vlade Crne Gore.

22. Strana 94 - 3.7. ANKETA KORISNIKA PROSTORA
IZVOD IZ NEZAVISNOG ISTRAŽIVANJA JAVNOG MJENJA O PONOVNOM OTVARANJU RUDNIKA
BRSKOVO

Rezultati prikazane ankete su kontradiktorni i dovide u pitanje validnost sprovedenog postupka. Potrebno je dostaviti informacije o tome ko je sproveo anketu, koja istraživačka agencija, koja metoda uzorkovanja je korišćena, na osnovu čega su postavljene hipoteze i da li su dostupni podaci iz sprovedene ankete.

II Planski dio Prostornog plana

23. Strana 6 - 5.1. Opšti i posebni ciljevi izrade Plana - nisu ravnopravno razmatrana i analizirana sva tri predložena varijantna rešenja.

Prvi scenario razmatra razvoj tog područja u skladu sa namjenama koje su u funkciji turizma, poljoprivrede i očuvanja biodiverziteta, arheoloških lokaliteta i spomenika kulture. Ovaj scenario ne razmatra otvaranje rudnika jer je u konfliktu sa sadržajima koji se definišu po namjenama.

Drugi scenario razmatra razvoj i otvaranje rudnika na lokalitetima Žuta prla i Brskovo na površinskim kopovima uz primjenu konvencionalnog flotacijskog jalovišta, koje zahtijeva dodatnih 90 ha površine, koja prethodno nije bilo pod uticajem rudarskih operacija.

Treći scenario razmatra razvoj i otvaranje rudnika na lokalitetima Žuta prla i Brskovo na površinskim kopovima uz odlaganje i tretman rudnog otpada uvođenjem novog pristupa putem integrisanog postrojenja za upravljanje otpadom. Ovim se inovativnim rješenjem smanjuje površina eksploatacionog polja za površinu flotacijskog jalovišta, pa je samim tim impakt na predio manji u odnosu na scenario II. Ovim scenariom se planira izmještanje rijeke Rudnice u dijelu koji je podložan kontaminaciji, pri čemu se vodi računa o održivom razvoju i smanjenju negativnih uticaja na životnu sredinu.

Na osnovu kontradiktorne argumentacije koja se u prvom redu odnosi na aspekte zaštite životne sredine, uz neutemeljenu argumentaciju koja sa predumišljajem favorizuje treći scenario, tokom dalje razrade Plana razmatra se valorizacija pomenutog prostora „otvaranjem rudnika na lokalitetima Žuta prla i Brskovo na površinskim kopovima uz odlaganje i tretman rudnog otpada uvođenjem novog pristupa putem integrisanog postrojenja za upravljanje otpadom.“

Suštinski nedostatak ovog dokumenta je nedostatak osnovnih informacija o postupcima koji će se sprovesti na istražno eksploatacionom prostoru i izostanak pominjanja potrebnih postupaka tretmana i mjera prevencije i zaštite u odnosu na prisustvo teških metala (živa, olovo, arsen, kadmijum..) kao i ostalih opasnih materija i hemikalija koje će biti korišćene i samim tim dovođenje u zabludu donosiocice odluka u vezi sa opasnostima po zdravlje i život ljudi, kao i po sve segmente životne sredine u odnosu na planirane aktivnosti.

U skladu sa važećim propisima Crne Gore, propisani su posebni uslovi za rukovanje i postupanje za opasnim materijama i opasnim otpadom, što iziskuje uspostavljanje adekvatnih instalacija i sistema, posebno kada je u pitanju opasni otpad ili poluproizvodi i proizvodi koji sadrže opasne materije, kakav je ovdje slučaj.

Na ovaj način, Koncesionar je doveo u zabludu i tim za izradu Plana i donosiocice odluka, jer je izbjegavajući pominjanje termina opasni otpad, a posebno izbjegavajući pominjanje prisustva žive za šta su propisana ograničenja u crnogorskom zakonodavstvu, pokušao da predstavi predloženu takozvanu „inovativnu tehnologiju“ prihvatljivom, prikrivajući stvarnu situaciju i opasnosti, što je moglo da rezultira sa katastrofalnim posledicama po zdravlje i život ljudi i životnu sredinu.

Radi objektivnosti, ukoliko predložena tri varijantna rešenja nisu bila samo formalnog karaktera sa ciljem favorizovanja trećeg scenarija, potrebno je bilo pristupiti ravnopravnoj ocjeni i procjeni za sva tri predložena scenarija, imajući u vidu da je planovima višeg reda planiran razvoj predmetnog područja u pravcu razvoja zelenih, a ne rudarskih aktivnosti.

24. Str. 6

Kao osnov za izradu planskih rješenja DPP poslužila je dostavljena dokumentacija: ... 3. Istraživanje javnog mnjenja o ponovnom otvaranju rudnika Brskovo, kvantitativno istraživanje sprovedeno na teritoriji opštine Mojkovac- jun/jul 2021 godine.“

Potrebno je objasniti za navedeno istraživanje:

Da li je sadržalo informacije koje su prezentovane u planu: dva površinska kopa, dva jalovišta (integralna odlagališta, kako ih nazivaju u nekim djelovima Plana), akumulacija na rijeci Rudnici iznad površinskog kopa Brskovo, jalovišta (integralnih odlagališta) Brskovo, naselja Rudnice i Ambarine i samog grada Mojkovca, emisiji prašine sa

površinskih kopova i jalovišta (integralnih odlagališta), emisiji buke sa površinskih kopova, opasnosti od zagađenja, sadržaju opasnih zagađujućih materija u rudi (teškim metalima: arsenu, kadmijumu, antimonu, bizmutu, živi...), opasnosti po zdravlje itd.

Iz navedene dokumentacije jasno je da nedostaju: **EKONOMSKA STUDIJA, EKOLOŠKA STUDIJA, STUDIJA ILI ELABORAT O UTICAJU NA POLJOPRIVREDU I TURIZAM, HIDROLOŠKA STUDIJA, KLIMATSKA STUDIJA, REGISTAR ILI ANALIZA KLIZIŠTA NA KONCESIONOM PODRUČJU, GEOLOŠKA STUDIJA, SOCIO-DEMOGRAFSKA STUDIJA.**

25. Str. 11, **PRVI SCENARIO**, piše: Prioriteti razvoja opštine Mojkovac su: Poljoprivreda orijentisana na razvoj stočarstva i specifičnu ratarsku proizvodnju (sjemenski krompir i dr.); planinski turizam; rudarstvo i primarna prerada; prerađivačka industrija manjeg obima.

Prema PPCG do 2020. godine ovo područje se pominje u okviru naslova 2.10. Koncept uređenja degradirane i ugrožene životne sredine, u dijelu gdje se planira **rehabilitacija degradiranog okruženja u rudarskim hot-spotovima**, gdje se pominje Mojkovac i lokacije: Brskovo, Bjelojevići, Razvršje i Žuta prla.

U Konceptu PPCG do 2040. godine ne pominje se koncesija i eksploatacija rude na području Mojkovca. U ovom dokumentu piše da Mojkovac svoj razvoj može temeljiti na potencijalima za poljoprivredu, prerađivačku industriju i planinski turizam. S obzirom na potencijale mineralnih sirovina, moguć je razvoj uz poštovanje režima zaštite životne sredine i posebno rijeke Tare.

Zaključak: otvaranje rudnika Brskovo u Mojkovcu nije planirano krovnim strateškim dokumentima Crne Gore.

Objasniti na osnovu čega se krenulo u izradu predmetnog DPP za koncesiono područje Brskovo.

26. Planski dokument sadrži niz kontradiktornosti u vezi sa granicama koncesionog područja i granica nacionalnog parka Biogradska gora. Na primjer, na str. 93, piše: Koncesiono područje za eksploataciju mineralnih sirovina Brskovo **u neposrednom je kontaktu sa zaštitnom zonom NP Biogradska gora**. A onda na str. 96 piše: Takođe, **dijelom zalazi u zaštitnu zonu Nacionalnog parka Biogradska gora**.

Takođe, na str. 127, piše: **Prirodni pejzaži će se vremenom transformisati u tehnogene pejzaže kako se projekat nastavlja. Promjene će u suštini biti nepovratne jer će pejzaž unutar otiska projekta ostati drugačiji i nakon rekultivacije prostora.**

U Zakonu o nacionalnim parkovima, član 16, piše: U zaštitnoj zoni nacionalnog parka, u skladu sa prostornim planom posebne namjene ne smiju se ... preduzimati druge radnje koje su u suprotnosti sa mjerama zaštite utvrđene prostornim planom posebne namjene. Prema Prostornom planu posebne namjene NP "Biogradska gora" i Planu upravljanja NP Biogradska gora 2021-2025 (nacr), na str. 39 piše da **zaštitna (buffer) zona NP Biogradska gora** obuhvata predjele izmjenjene izvorne, srednje stabilne prirodne sredine, sa karakteristikama od interesa za područje Bjelasice, ali i značajnim ambijentalno-pejzažnim i estetskim vrijednostima prostora od posebnog značaja za područje Nacionalnog parka.

Zonom su obuhvaćeni svi predjeli zaštitne zona Nacionalnog parka. **U njoj se posebno štite pejzažno-ambijentale i estetske vrijednosti.**

Shodno navedenom Planski dokument je u susrotnosti sa krovnim zakonima, s obzirom da se kroz planirane aktivnosti degradiraju odnosno trajno mijenjaju **pejzažno-ambijentale i estetske vrijednosti zaštitne zone NP Biogradska gora.**

Dati objašnjenje konfliktne situacije.

27. Prema Planskom dokumentu, podnaslov Pregled biodiverziteta, navodi se da je u dijelu koncesionog područja, na površini od oko 6.4 km² evidentirano: **35 vrsta invertebrata, 1 vrsta dekapodnog raka, 8 vrsta riba, 10 vrsta gmizavaca, 8 vrsta vodozemaca, 89 vrsta ptica, 28 vrsta sisara, 100 vrsta algi, 106 vrsta mahovina, 62 vrste gljiva i 321 vrsta vaskularnih biljaka, kao i 17 NATURA 2000 habitata. Više od 100 vrsta štiti nacionalno ili međunarodno zakonodavstvo.**

Takođe, u predmetnom Planskom dokumentu nisu navedeni konzervacioni planovi za zaštićene vrste i značajne tipove staništa, pa nije jasno kako će se izuzetno bogati biodiverzitet u dijelu zahvata zaštititi, s obzirom na predložene rudarske aktivnosti kojima će flora i fauna biti u potpunosti uništeni.

Objasniti. Ko snosi troškove izrade konzervacionih planova koji za većinu zaštićenih vrsta ne postoje, i ko snosi troškove realizacije konzervacionih mjera?

28. Na strani 44 je navedeno sledeće: „Ukoliko se usvoji novi Zakon o rudarstvu vijek trajanja koncesije bi bio znatno duži i u skladu sa tim trajanje bi bilo cca17 godina.“

Uprkos gore navedenoj pretpostavci i činjenici da pomenuti zakon još uvijek nije usvojen, u daljem dijelu Plana, u skladu sa podacima koje je dostavio Koncesionar, obrađivani su podaci uz pretpostavku trajanja dužine eksploatacionih aktivnosti za period od 17 godina.

Ovakav pristup smatramo vrstom pritiska na državne organe u pravcu usvajanja zakonskih rešenja koja bi omogućila Koncesionaru drugačije uslove funkcionisanja. Potrebno je usaglasiti planirani vijek rada potencijalnog rudnika u skladu sa važećim, a ne „naručenim“ zakonskim rešenjima.

29. Str. 49

„...u kojem se dodatno koristi aeracija i hemijski reagensi, za proizvodnju koncentrata cinka, olova i bakra.“

Potrebno je navesti:

- **Koji su hemijski reagensi u pitanju?**
- **Da li su oni klasifikovani kao opasne materije i otrovna jedinjenja, kisjeline i sl?**
- **Kakav je uticaj na životnu sredinu i zdravlje ljudi hemijskih reagenasa koji se planiraju koristiti?**

30. Str. 51 (str. 29)

„Lokacijski, odlagalište jalovine Brskovo... ...je sa najnižom kotom 890mnnv. ...a najviša koja ujedno predstavlja i plato je 1050m. ... Lokacijski, odlagalište jalovine ŽPV... Najniža etaža je 890 a najviša koja ujedno predstavlja i plato je 1040.“

Potrebno je objasniti zašto su projektovana jalovišta (integralna odlagališta) ista za oba scenarija (scenario III- str. 51, scenario II- str. 29), ako se načini odlaganja razlikuju prema scenarijima?

31. Str. 51

“...koji treba da bude prosječno 2.000.000 t suve rude godišnje, pri čemu će se u flotacijsko jalovište godišnje odlagati prosječno 1.875.263 t suve jalovine...”

Iz navedenog proističe da se izdvaja oko 125.000 t rude godišnje. Ovaj podatak se ne slaže sa podacima o količini koncentrata na str. 49 koji kaže **“ukupno oko 115.000 t godišnje”**.

Da li se u tih 10.000 t godišnje kriju neki metali koji se ne prikazuju u zvaničnom planu?

Šta je razlog neslaganja u podacima?

32. Str. 55

„Odvođenje voda koje su dospjele u kop se vrši kroz stare podzemne prostorije... Odvođenje voda kroz podzemne prostorije se realizuje izradom vertikalnih ili kosih bušotina minimalnog prečnika 200mm iz konture kopa do podzemnih hodnika. Voda koja dospje u konturu kopa se nakon taloženja u vodosabirniku, prelivanjem ispušta u bušotinu i spušta do podzemnih prostorija. Podzemnim prostorijama voda se evakuše do mjestanjenog prihvatanja gdje se formira posebni za to predviđen objekat.“

Potrebno je objasniti:

- **Koja količina kontaminirane vode se očekuje?**
- **Da li će postrojenje za prečišćavanje kontaminirane vode imati kapacitet potreban u periodu doticaja veće količine vode (vrijeme obilnih padavina)?**
- **Kako će se koristiti stare podzemne prostorije, kada su one vezane za pređašnju eksploataciju rudnih tijela pa će se radovi- raskopavanje terena, otvaranje ležišta usmjeriti prema njima, čime će ti hodnici i podzemne prostorije ostati iznad površine kopa?**
- **Postoji li opasnost od gubljenja u dubinu kontaminirane vode pod uticajem vibracija i rastresanja terena i slojeva u podlozi pod uticajem miniranja?**
- **Postoji li mogućnost da se kontaminirana voda iz podzemnih prostorija procjeđivanjem, gravitacionim oticanjem javi negdje u bližoj ili daljoj okolini koncesionog područja?**
- **Da li je koncesiono područje tektonski ispitano, kako bi se sigurno moglo tvrditi da neće biti „gubljenja“ kontaminirane vode (pojava rasjeda, njihov pravac i sl)?**
- **U kojem pravcu je pad slojeva na koncesionom području (zbog uticaja na kretanje podzemnih voda i pravce oticanja)?**
- **Potrebno je identifikovati sinklinalne i antiklinalne strukture kako bi se formirala pretpostavka kretanja podzemnih voda.**

33. U Planskom dokumentu na str. 53, u okviru podnaslova **ZNAČAJ ŠUMA**, piše: Prema funkcijama koje obavljaju, šume se mogu podijeliti na proizvodne, ekološke i socijalne. Jedna šuma može imati više funkcija. Pored šuma sa proizvodnom funkcijom u širem koncesionom području Brskova, posebno su zastupljene šume sa ekološkom i socijalnom funkcijom. U šume sa prioritonom ekološkom funkcijom, prvenstveno šume za zaštitu zemljišta od erozije i lavina, izdvojene su šume na strmim terenima nagiba preko 30° gdje postoji opasnost od erozije, odrona i lavina, kao i nagiba preko 20° na nestabilnim podlogama (usovišta, sipari, klizišta i slično), potom šume na kršu gdje je zastupljenost

čistih stijena na površini preko 50 % i šume u visokim regionima na granici šumske vegetacije gdje postoji opasnost od nestanka šumskog tla i udara jakih vjetrova (sastojine subalpijske bukve, žbunaste formacije kleke i sl.). Što se tiče šuma sa socijalnom funkcijom, izdvajamo šume za zaštitu naselja i infrastrukturnih objekata od bujica i erozija. U šume za zaštitu naselja i infrastrukturnih objekata izdvojene su šume u slivu rijeke Rudnice radi zaštite naselja Rudnica i Ambarine i zaštite puteva i privrednih objekata od bujičnog vodotoka Rudnice i njenih pritoka i spiranja sa napuštenog kopa rudnika Brskovo. Površina ovih šuma na širem koncesionom području je 387 ha.

34. Str. 55 piše: Gubitak šumske vegetacije može imati katastrofalne posljedice. Posebno izdvajamo da bi gubitak šumske vegetacije i stvaranja erozivnih procesa ili klizišta izazvali opasnost kako po ljude, tako i po infrastrukturu.

Ako se šume posijeku, izubiće se ekološka i socijalna funkcija koja podrazumijeva: zaštitu zemljišta od erozije i lavina i izdvajamo šume za zaštitu naselja i infrastrukturnih objekata od bujica i erozija. **Pitanje: Na koji način će se nadomjestiti funkcije ovih šuma, kad budu posiječene? Ko može da garantuje da Mojkovac neće biti zatrpan zbog odrona i lavina nastalih kao posledica vremenskih neprilika ili popuštanja zaštitnih brana?**

35. **Str. 58-59**

„tabela – kapacitet bazena za skladištenje vode“

Potrebno je objasniti:

- mehanizam pražnjenja bazena u periodima visokih priliva voda (period visokih padavina, period topljenja snijega),
- da li će bazeni moći da prihvate maksimalne prilive voda koje će se slivati sa koncesionog područja,
- koliki će biti kapacitet prerade postrojenja za prečišćavanje vode u m³/dan,
- da li će postrojenje moći da prečisti sve vode u periodima ekstremnih padavina ili će one morati da se neprečišćene ispuštaju u rijeku Rudnicu, a time i u Taru.

36. **Str. 59**

„Ako se hidrološkom studijom dokaže...“

Potrebno je objasniti na čemu se zasniva dio Plana vezan za hidrološka pitanja, ako studija (evidentno) nije urađena?

37. **Str. 59, 60, 99**

Šeme i slike su predstavljene na engleskom jeziku, a to je jezik koji nije u službenoj upotrebi u Crnoj Gori.

S obzirom da se radi o nacrtu plana čiji je obrađivač državni organ, dokument mora biti pisan na jeziku koji je u službenoj upotrebi.

38. Str. 61

„Zahvatanje vode iz rijeke Rudnice je planirano uzvodno od površinskog kopa iz formirane akumulacije zapremine cca 30.000,00 m³.“

Potrebno je objasniti visinu brane na rijeci Rudnici, tip brane, dimenzije akumulacije, kao i da se akumulacija unese u kartografskom i slikovnom dijelu plana, jer se nigdje ne prikazuje.

39. Str. 65

“8.5.6. Naselja, stanovništvo i izmještanje infrastrukturnih sistema”

U uvodnom dijelu potrebno je naglasiti i negativne efekte rudarske aktivnosti, posebno na poljoprivredu i turizam.

“Planiranom realizacijom projekta i otvaranjem rudnika Brskovo može se očekivati samo usporavanje procesa depopulacije. Imajući u vidu starosnu strukturu stanovništva koja sada živi na ovom prostoru, procjena je da će u planskom periodu broj stanovnika stagnirati.”

Potrebno je obrazložiti:

- kako će se nadomjestiti iseljavanje 28 porodica, čime će se pojačati depopulacija opštine Mojkovac.
- da li je sprovedeno istraživanje gdje će odseliti porodice koje se iseljavaju.
- da li će porodicama biti ponuđena imovina i gdje (opština Mojkovac ili negdje drugo), ili će im biti isplaćena materijalna naknada.
- da li će porodice na novoj lokaciji nastaviti isti način života (privredna aktivnost, zanimanje) ili će morati da promijene navike.

40. Str. 68

“...planirana je etapna rekultivacija degradiranih predjela. ...čime će predio vremenom formirati nove šumske zasade i uklopiti se u okolnu siluetu predjela.”

Ako na str. 17 istog plana piše “Osiromašeno, često i sasvim neplodno tlo, veliki nagibi i ugrožena stabilnost terena, problem navodnjavanja i ispiranja tla, nepristupačnost, izloženost klimatskim uticajima- sve su to otežavajuće okolnosti sa kojima se susreću stručnjaci pri procesu biološke sanacije. “Vremenski posmatrano, pionirska vrsta može se razviti za 30 do 40 godina, a za potpuni povrat autohtone vrste treba od 120 do 140 godina.””, kako autor misli da se površinski kopovi i jalovišta mogu uklopiti u *siluetu predjela* ?

41. Str. 71-74

“SWOT ANALIZA”

Na osnovu čega se iznose tvrdnje o ekonomskim i socijalnim slabostima, opasnostima, mogućnostima i prednostima ako nije urađena ekonomska i sociološka studija ili elaborat (iste nisu navedene u dokumentaciji na kojoj se zasniva nacrt)?

42. Str. 75-76

Zašto u Rezime-u nisu navedeni negativni efekti otvaranja rudnika? (iseljavanje stanovništva, uništavanje šumskih površina, povećanje zagađenosti vazduha, vizuelno narušavanje prostora, buka od miniranja, promjene kretanja podzemnih voda, uništenje staništa biljaka i životinja, ekološki incidenti, povećana emisija CO², emisija prašine sa površinskih kopova i jalovišta...)?

43. Str. 82, 83, 51

Podaci o visinama jalovišta (integralnih odlagališta) se drastično razlikuju na navedenim stranicama.

Potrebno je navesti:

- **tačne visine jalovišta (integralnih odlagališta).**
- **Na osnovu čega će se osigurati stabilnost tako visokog vještačkog uzvišenja?**
- **Kako će se spriječiti obrušavanje i pojava klizišta?**
- **Ako je projektovani nagib ("generalni ugao kosine odlagališta") 21,5°, koliko će biti razvijena erozija na kosinama jalovišta s obzirom na nagib i odsustvo biljnog pokrivača (prije svega šumskog)?**

44. Str. 82-83

Podaci o količini jalovine i potrebnim zapreminama jalovišta se ne slažu na navedenim stranicama:

Zbir na strani 82 daje 100.785.000 miliona m³

Zbir na strani 83 daje >105 miliona m³

Šta je razlog neslaganja?

45. Str. 87-88

Potrebno je objasniti:

- Kako (pozitivno ili negativno) i koliko će rudnik uticati na poljoprivredu izvan koncesionog područja?
  - Ako bude povećano zagađenje, ko će i po kojoj metodologiji nadoknaditi štetu poljoprivrednicima? (šteta ne mora biti samo direktna- detektovano zagađenje na usjevima, zasadima i sl, već i indirektna u nemogućnosti plasmana proizvoda iz rudarske oblasti- negativan marketing)
  - Koliko na koncesionom području ima registrovanih poljoprivrednih gazdinstava?
  - Koja struktura poljoprivrednih gazdinstava je na koncesionom području? (stočarstvo, biljna proizvodnja)
  - Koliko se uzgaja grla stoke na koncesionom području?
  - Koliko plantažnih zasada i kojih vrsta ima na koncesionom području?
  - Koliko svega navedenog ima u krugu od 3km, 5km i 10km udaljenosti od koncesionog područja?
- Potrebno je bilo uraditi elaborate o poljoprivredi koji bi sadržao navedene podatke, kako bi se sagledala cjelokupna poljoprivredna proizvodnja i koliko učestvuje u ekonomskoj aktivnosti koncesionog područja i opštine Mojkovac.

46. Str. 92

“Potrebno je ukupnu površinu uklonjene šumske vegetacije nadomjestiti u neposrednoj okolini ili drugom degradiranom području u istoj ili većoj površini. ... Kompezacione površine mogu biti područja u državnoj ili privatnoj svojini.”

Ova mjera je neizvršiva na opisan način jer je u direktnoj suprotnosti sa Ustavom Crne Gore (čl.58 jemči se pravo svojine; niko ne može biti lišen prava svojine, osim kada to zahtijeva javni interes, uz pravičnu nadoknadu), koji štiti privatnu imovinu, te način korišćenja zavisi od vlasnika- titulara. Ovim se vrši prisilna (prim- ne postoji odluka da je proglašen javni interes, niti se predviđa nadoknada) prenamjena zemljišta prema namjeni korišćenja iz livade, pašnjaka, voćnjaka, njive ili bilo koje druge namjene u šumsko, radi nadoknađivanja šumskih površina koje će posjeći koncesionar rudnika. Time se degradira ekonomska baza lokalne zajednice kroz umanjene obradivih površina a time i prihoda, čime se stanovništvo u krajnjem prisiljava na iseljavanje.

47. Str. 93

“Kroz mjere ozelenjavanja oko jalovišta, područja iskopa ili koncesionog područja u širini do 100 m predmetni prostor će dobiti funkciju zaštitne zone, koja će sprečavati širenje mirisa i prašine, raznošenje otpada i smanjenja buke prema široj zoni u kojoj se prostor koristi za stanovanje i poljoprivrednu proizvodnju.”

Potrebno je objasniti:

Koliko godina će tebiti za podizanje zaštitne šumske zone uzimajući u obzir klimatske i pedološke karakteristike područja?

Da li će uspjeti formiranje zaštitnog šumskog pojasa u planiranom periodu eksploatacije od 10-15 godina?

Na kakve “mirise” se misli u tekstu?

48. Str. 98-113

10.4.2. Hidrotehnička infrastruktura

Potrebno je detaljno objasniti kretanje vode od bazena za prikupljanje do postrojenja za preradu rude.

Navodi se da će potrebe rudnika za vodom biti obezbjeđivane od atmosferskih i rudničkih voda, te uzimanjem iz rijeke Rudnice (str. 99). Opisano je kako će se sve vode dovoditi do sabirnih basena i oni su nabrojani, sa zapreminama. Međutim, tekstualnim opisom ni šematskim prikazima nije opisano kako će se vode iz basena (koje su na najnižem dijelu koncesionog područja), dovoditi do postrojenja za preradu (koja su visočija oko 100 m nadmorske visine), iz čega se nameće zaključak da će sva voda za tehnološke i ostale potrebe rudnika biti uzimana iz rijeke Rudnice, te gravitaciono usmjeravati prema potrebama u rudnika, a samo višak ostavljati da otiče niz planirani kanal.

49. Str. 105 i 60

Slika 10.9. i slika 8.6.

Šema tokova voda pokazuje da sve vode završavaju na kraju u rijeci Tari.

Potrebno je objasniti zašto se to u tekstu nigdje ne pominje, te koliko su time ugrožene vode rijeke Tare, posebno imajući u vidu njen UNESCO status.

50. Str. 107, 108, 109, 110

Ne poklapaju se brojevi slika navedeni u tekstu i brojevi ispod samih slika - što znači da su i tekst i slike preuzimani iz nekog drugog dokumenta, što upućuje na plagiranje.

51. 10.5. Kulturno nasleđe – Strana 124 – Na osnovu smjernica koje su date u Planu, a u skladu sa Studijom zaštite kulturne baštine UP/I 03-111/2022-1 od 29.03.2022. godine koja je urađena od strane Uprave za zaštitu kulturnih dobara za potrebe izrade Detaljnog prostornog plana za prostor koncesionog područja za eksploataciju mineralnih sirovina - Brskovo, jasno je da se planirane rudarske aktivnosti ne mogu sprovesti. S tim u vezi, kao i niz drugih kontradiktornosti na koje smo ukazali, ponovo dovodi u pitanje zašto se ovaj Plan uopšte razmatra!

Navodimo citat iz Plana: **Režim i mjere zaštite arheoloških lokaliteta i dobra sa potencijalnom kulturnom vrijednošću**

„• Osim nepokretnim kulturnim dobrima, pažnju je potrebno posvetiti i ostalim segmentima nepokretnog nasljeđa: potencijalnim arheološkim lokalitetima, prostorima sa izraženim ambijentalnim vrijednostima, dobrima za koje se osnovano pretpostavlja da posjeduju kulturne vrijednosti, evidentiranim objektima, kao i prostorima za koje se osnovano pretpostavlja da posjeduju vrijednosti kulturnog pejzaža, i to:

- Utvrđenje na Gradini,
- lokalitet Doganjice,
- lokalitet Mrki krš,
- Marića luka jalovina i okno,
- Medeno guvno – nekropola,
- više grobalja iz perioda I Svjetskog rata.

• U dosadašnjoj teoriji i praksi, prostori sa izraženim ambijentalnim vrijednostima i potencijalni arheološki lokaliteti, nisu istraženi i adekvatno prezentovani. U tom smislu, eventualne prostorne intervencije, opredijeliće prethodna obavezujuća arheološka istraživanja, kao i proučavanje ukupnog prostora. **Dakle, sa aspekta zaštite kulturnog nasljeđa, na ovim prostorima, potrebno je vršiti/ izvršiti arheološka, arhitektonska i konzervatorska istraživanja, čiji će rezultati determinisati oblike prostornih intervencija.**

Nakon ovih istraživanja svi arheološki lokaliteti i kompletna istražena kulturna baština mogu se uvezati u turističku ponudu ovog kraja.

• Konkretno mjere za tretman pojedinih prostora daće se kroz konzervatorske uslove koje izdaje Uprava za zaštitu kulturnih dobara.

• U cilju zaštite i drugih arheoloških lokaliteta u zoni zahvata DPP neophodno je poštovati odredbe Zakona o kulturnim dobrima, koje se odnose na slučajna otkrića - nalaze od arheološkog značaja: **Ukoliko se prilikom izvođenja radova naiđe na arheološke ostatke, sve radove treba obustaviti i o tome obavijestiti Uprava za zaštitu kulturnih dobara kako bi se preduzele mjere za njihovu zaštitu.** S tim u vezi, potrebno je u planski dokument unijeti potrebu poštovanja člana člana 87 Zakona (slučajna otkrića), koji obrađuje obaveze pronalazača ako se prilikom izvođenja građevinskih, poljoprivrednih ili bilo kojih drugih radova i aktivnosti na kopnu ili u vodi naiđe na nalaze od arheološkog značaja.,,

Ovi navodi direktno suspenduju sve planirane rudarsko-prerađivačke aktivnosti prilikom kojih bi se trajno uništila arheološka nalazišta i lokaliteti. Kako je Planom predviđena potpuna devastacija prostora na kojem se nalaze arheološki lokaliteti, postavlja se pitanje kako će se sprovesti smjernica: **“Dakle, sa aspekta zaštite kulturnog naslijeđa, na ovim prostorima, potrebno je vršiti/ izvršiti arheološka, arhitektonska i konzervatorska istraživanja, čiji će rezultati determinisati oblike prostornih intervencija.**

Nakon ovih istraživanja svi arheološki lokaliteti i kompletna istražena kulturna baština mogu se uvezati u turističku ponudu ovog kraja.“,

odnosno kako će se turistički valorizovati eksploataciono polje koncesionog područja na kojem se obavljaju eksplozije i miniranja uz procese sa hemikalijama koji rezultiraju nastankom opasnog otpada sa primarno kancerogenim dejstvom?

52. PREDLOG MJERA ZA ZAŠTITU BIODIVERZITETA

Na str. 132 piše da će predmetni projekat dovesti do uništenja prirode odnosno gubitka ili fragmentacije staništa vrsta flore i faune.

- Na str. 132 piše: **Kao prva mjera zaštite biodiverziteta navodi se sledeće: Tokom izvođenja početnih radova, neophodno je pažljivo ukloniti površinski sloj zemlje sa pripadajućom vegetacijom i faunom i izmjestiti na drugu lokaciju tako da bi se omogućilo njeno očuvanje i eventualno korišćenje u kasnijim sanacijama.** Na koji način je planirano da se zamišljeno ostvari i primjeri dobre prakse ovakih postupaka?
- Str. 132

“Opšti ciljevi zaštite životne sredine...”

Potrebno je obrazložiti kako se u navedene ciljeve zaštite životne sredine uklapaju dva površinska kopa sa prečnikom od 1,1km i >900m, dva jalovišta sa preko 200 metara visine, stvaranje nagnutih ogoljenih površina, bazeni kontaminirane vode...

“Iako jakog intenziteta, većina identifikovanih strateški značajnih negativnih uticaja je lokalnog karaktera u pogledu prostorne disperzije uticaja.”

Ako se navodi da su identifikovani negativni uticaji “jakog intenziteta”, kako onda mogu biti “lokalnog karaktera”?

I to “lokalnog”, kada bi se iskazalo u km udaljenosti, koliko bi iznosilo (npr. širenje prašine sa površinskih kopova i jalovišta pri jakom vjetru; podzemne i površinske vode zatrovane teškim metalima).

“Efekti na sekundarnu zonu se postepeno smanjuju sa većom distancom od rudnika.”

Treba precizno navesti do koje udaljenosti će se osjećati uticaji rudnika tj. dokle će se prostirati sekundarna zona iz nacrtu plana? (u praksi, do koje udaljenosti vjetar može

donjeti prašinu sa rudničkih površina, koja sadrži čestice teških kancerogenih metala; do koje udajenosti može doći voda koja je suspendovala čestice teških metala).

- Na str. 133 piše: **Veoma bitna mjera, na koju se mora misliti od samog planiranja stavljanja rudnika u pogon, je da se nakon završetka njegovog rada, područje vrati u prirodno stanje, tj. u stanje u kojem je bilo pre svih izvedenih aktivnosti.** Na koji način će se sprovesti ova mjera?
- Na str. 133 piše: **Potrebno je obezbijediti očuvanje barem polovine livadskih ekosistema unutar koncesionog područja i u rubnim dijelovima, radi očuvanja livadske flore i faune, kao i napraviti plan upravljanja istima, obzirom da se planira iseljavanje većeg broja domaćinstava koji su do sada vodili računa o očuvanju ovih ekosistema krčenjem i ispašom stoke.** Na koji način? Ako planom predviđena površina koncesionog područja iznosi 689ha, od toga preko 120ha je potrebno za površinske kopove, a 88ha za jalovišta, što zajedno čini oko 30% površine koncesionog područja, nemoguće je sprovesti navedene mjere, posebno ako se tome dodaju površine pristupnih puteva, obodnih kanala, površina za deponovanje rude, objekte, kanal za odvođenje rijeke Rudnice, bazene za vodu, što sve zajedno čini $\geq 50\%$ koncesionog područja.
- Na str. 133 piše: **Obezbijediti očuvanje riparijanske vegetacije (vegetacije duž rijeka i potoka), kao i vlažnih i močvarnih staništa, pošto su oni staništa nekih rijetkih i ugroženih vrsta više grupa životinja i biljaka. Zbog toga je neophodno ograničiti sve aktivnosti koje mogu dovesti do isušivanja ovakvih staništa. Posebno je osjetljivo područje oko močvarnog staništa na području kopa Žuta prla. Preporučuje se da se ovo područje sačuva sa okolnim ekosistemima zbog prisustva nekoliko vrsta od međunarodnog i/ili nacionalnog značaja.** Znači, ova mjera isključuje eksploataciju na lokaciji Žuta prla jer ne postoji način da se ovo područje na drugi način sačuva. Međutim, u okviru ove mjere se pominje relokacija, odnosno „stvaranje” novog močvarnog staništa. **Kako će se ispoštovati predložene mjere odnosno kako će se vratiti područje u prvobitno stanje ako se planirana izmiještanje bujičnog potoka Rudnica i izrada novog potoka i korita čije će dno biti armirani beton?**
- Na str. 134 piše: **Gubitak staništa starih i visokih šuma se može ublažiti pojačanim mjerama zaštite sličnih staništa izvan zone uticaja rudnika, pa se preporučuje zaustavljanje sanitarne sječe u okolini Brskova na period od najmanje 5 godina, kao i svaki vid eksploatacije okolnih šuma treba svesti na najmanju moguću mjeru (potrebe lokalne zajednice).** Iz navedenog proističe da je koncesionaru dozvoljena eksploatacija naših mineralnih sirovina i sticanje ogromnih profita, a da lokalna zajednica iz sopstvenih šuma ne može spremati ni drva za ogrijev, pa ni sprovesti sanitarnu sječicu što je dozvoljeno Zakonom o šumama u Crnoj Gori, u cilju sprječavanja širenja štetnih uticaja.

- U vezi sa prethodnim, na str. 105-106 piše: naslov IZMJESTANJE RIJEKE RUDNICE... novo korito Rudnice radiće se korito od armiranog betona i objekti umirenja vode... **Navesti mjere zaštite biodiverziteta za ovaj vodotok sa obalom?**

53. Strana 132 - 12.MJERE ZAŠTITE – U kolikoj mjeri su apsurdne predložene mjere zaštite, koje su preuzete iz Strateške procjene uticaja na životnu sredinu, prikazaćemo citiranom nasumično odabranom mjerom:

„- Jačanje međunarodne saradnje za zaustavljanje krčenja i degradacije šuma, te podsticanje obnavljanja šuma;“

Apsolutno odsustvo prikaza objektivnog i realnog stanja koje će biti indukovano planiranim aktivnostima rezultiralo je kontradiktornim prikazom mjera koje ne samo da neće imati efekta, nego je i značajan broj mera ne primjenjiv i besmislen, kao npr. ova predložena mjera:

„- Podržavanje dostupnosti i kvaliteta informacija o šumama i lancima snabdijevanja robama, te podržavanje istraživanja i inovacija“, ma šta ona značila!

U kolikoj mjeri je zastupljen neprimjeren pristup u odnosu na opasni otpad koji nastaje u postupcima koji su planirani, govori činjenica da su od svih mogućih, date smjernice samo za upravljanje čvrstim komunalnim otpadom.

Ovaj dio je potrebno ponovo izraditi, u skladu sa objektivnim opisom tehnološkog postupka uz istiniti prikaz svih prisutnih zagađujućih materija, od organskih do neorganskih kancerogenih materija uz poštovanje propisanih principa zaštite koje precizno definiše crnogorsko zakonodavstvo.

Kako je opštepoznato, ne postoje ekološki površinski kopovi na kojima se vrši eksploatacija rude olova i cinka i pratećih sulfidnih ruda metala, na kojima se odvija postupak flotacije i deponuje opasni otpad, pa je tako potrebno i predstaviti opasnosti, jer će se jedino tako moći eventualno umanjiti negativni uticaj primjenom određenih mjera zaštite, koje apsolutno nisu sadržane u Planu. Ovakvim pristupom dovodi se u zabludu država Crna Gora i njeni građani, posebno građani Mojkovca i okolnih gradova, čije je zdravlje i život direktno ugroženo ovakvom vrstom dezavuisanja.

Ne postoje rudnici u kojima su „ispoštovani svi ekološki standardi“.

54. Str. 134, 158-159

“Značajnu potencijalnu opasnost za vazduh u životnoj sredini predstavljaju suspendovane čestice (mineralna prašina) čije vrijednosti emisija, u određenim prirodnim uslovima, mogu biti iznad graničnih vrijednosti propisanih za nastanjena područja.

Primarne izvore zagađenja čine rudarske mašine i tehnološka oprema u radu, a sekundarne izvore čine sve aktivne površine, koje pod uticajem vjetrova emituju u vazdušnu sredinu lebdeću frakciju iz nataložene prašine.”

Na osnovu mineralološkog sastava koncesionog područja, koji su potvrđeni geološkim istraživanjima, mineralna prašina zbog svojih kancerogenih dejstava će ugrožavati zdravlje stanovništva oko koncesionog područja, na području opština Mojkovac i Bijelo Polje primarno, a djelimično i na području opština Kolašin i Berane. Intenzitet emisije mineralne prašine može se pretpostaviti u odnosu na dimenzije objekata (koje su već navedene u planu), nadmorsku visinu (koja daje dominantan položaj), snagu i pravce dominantnih vjetrova (vjetar južnog

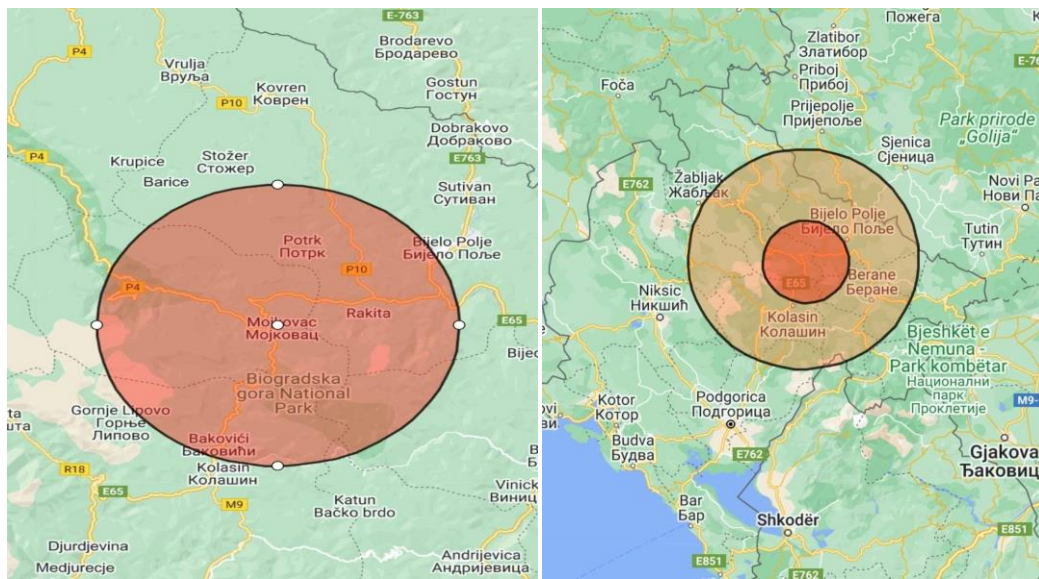
pravca izuzetne snage i učestalosti), planom predviđeni način eksploatacije (miniranja, mljevenje rude čeljusnim drobilicama, hidrocikloni).

Na osnovu toga se može pretpostaviti da će teritorija opštine Mojkovac i Bijelog Polja biti pod snažnim uticajem rudarskih aktivnosti, posebno u periodima kada budu duvali jaki vjetrovi južnog pravca, koji će sa površinskih kopova i jalovišta raznositi mineralnu prašinu. Koliko je ugroženost najbolje govore prostorne distance:

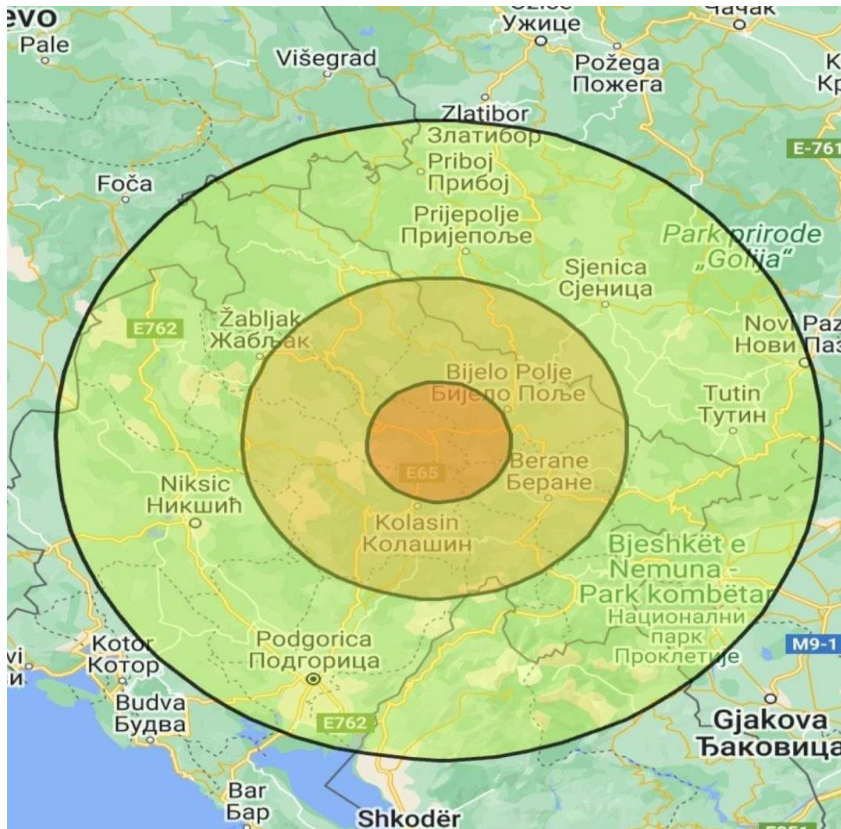
Udaljenost planiranog površinskog kopa Žuta prla-Višnjice od centra grada Mojkovca je oko 4km, a Bijelog Polja iznosi 12km vazdušne linije, centra Berana 24km i Kolašina 16km! Udaljenost od ski centra "Cmiljača" je oko 5km, ski centra "Žarski" 3km, a ski centra "1600" 12km, nešto preko 8km od osnovne škole u Ravnoj rijeci. Dakle, demografski i ekonomski najvažnija područja opština Mojkovac, Bijelo Polje i Kolašin su na pravcu moguće značajne emisije prašine sa koncesionog područja. U krugu od 22km vazdušne linije udaljenosti od planiranog površinskog kopa nalaze se sve teritorije opštine Mojkovac i gotovo sva opština Bijelo Polje (Stožer, Barice, Pavino polje, Tomaševo, Kičava, Kanje, Bistrica, Godijevo, Bujanje prema Beranama), i veliko djelovi opština Kolašin i Berane.

Koncesiono područje je udaljeno od rijeke Tare 2-3 km, pripada slivu rijeke Tare koji predstavlja rezervat biosfere, i sve odlivne i rudničke vode biće ispuštane u rijeku Rudnicu 2 km prije njenog ušća u Taru.

Koncesiono područje se nalazi unutar zaštitne zone (III) NP "Biogradska gora"(str. 15-18 DPP BRSKOVO- analitički dio), i udaljeno je svega 5,5km-5,8km vazdušne linije (planirani površinski kop i jalovište Brskovo) od samog Biogradskog jezera, srca nacionalnog parka i prašume (I zona stroge zaštite), odnosno 3,3km-3,5km od II zone zaštite parka (područje Laništa i Topova, iznad Bjelojevića). Udaljenost u odnosu na NP "Durmitor" nešto je veća, oko 17km vazdušne linije od koncesionog područja do ušća Bistrice, početka kanjona Tare i nacionalnog parka.

U radijusu od 15km (prikaz 1) se može očekivati TEŠKA KONTAMINACIJA zemljišta i vazduha usled dospijevanja opasnih materija i teških metala u podzemne vode i atmosferu. U radijusu od 40km (prikaz 2) se može očekivati VISOK NIVO kontaminacije zemljišta i vazduha usred dospijevanja opasnih materija i teških metala u podzemne vode i atmosferu.

U radijusu od 80 km (prikaz 3) se može očekivati POJAVA kontaminacije zemljišta i vazduha usred dospijevanja opasnih materija i teških metala u podzemne vode i atmosferu.

Prikaz 4- Položaj koncesionog područja u odnosu na gradsko područje Mojkovca, Bijelog Polja, ski centre, NP "Biogradska gora" i sliv Tare.

55. Str. 135

Neusaglašenost teksta sa ranijim pominjanjem rijeke Rudnice. Ovdje se ne pominje, kao u prethodnom dijelu teksta (str. 59, 61), da će se voda te rijeke koristiti za tehnološke procese u rudniku, već samo da će se vode Rudnice odvoditi u Taru, bez korišćenja u rudniku, što će imati pozitivan efekat na kvalitet voda, što je netačno ako se uporedi sa prethodim tekstom.

56. Str. 136

U više teza se navode mjere zaštite orošavanja površina.

Koliko te mjere mogu biti efikasne u toku dužeg perioda bez padavina, sa temperaturama iznad 20°C?

Koliko bi "namenskih vozila (autocisterni)", odnosu na njihovu zapreminu, bilo potrebno za orošavanje površinskih kopova i jalovišta, u odnosu na njihovu površinu kopova (>100ha) i koliko puta dnevno bi trebalo orošavati površine puteva i površinskih kopova radi sprečavanja emisije mineralne kancerogene prašine?

57. Str. 137

"Promjena namjene šuma, odnosno šumskog zemljišta u građevinsko ili drugo zemljište krčenjem može se izvršiti samo u skladu sa prostorno planskim dokumentom, odnosno planom razvoja šuma i u skladu sa zakonom."

Planom razvoja šuma za šumsko područje Mojkovac 2018-2027 na str. 21 se navodi "U šume za zaštitu naselja i infrastrukturnih objekata izdvojene su šume u slivu rijeke Rudnice radi zaštite naselja Rudnica i Ambarine i zaštite puteva i privrednih objekata od bujičnog vodotoka Rudnice i njenih pritoka i spiranja sa napuštenog kopa Brskovo. Površine ovih šuma je 387ha. Prema namjeni u privredne šume su svrstane šume sa proizvodnom funkcijom, a u zaštitne sa ekološkom i socijalnom funkcijom." Zvaničnim dokumentom, planom, šume u slivu Rudnice su predviđene kao zaštitne zbog izrazitog bujičnog karaktera te rijeke (str. 12 i 20 istog dokumenta).

58. Str. 140

Potrebno je detaljno objasniti na osnovu čega autor misli da će socio-ekonomski razvoj šireg područja uticati na sistem obrazovanja, zdravstvene i socijalne zaštite, razvoj sporta i kulture?

59. Str. 158-159

"Prašina različitog mineraloškog sastava stvara kvalitativno različitu zagađenost rudničkog vazduha. ... Izvori emisije suspendovanih čestica u vazduhu koji se mogu očekivati na površinskim kopovima su: bušenje i miniranje, otkopavanje i utovar, transport kamionima, drobljenje, transport i odlaganje, prerada, rad pomoćne mehanizacije i erozija aktivnih površina"

Ako je u analitičkom dijelu DPP BRSKOVO na str 66-67 navedeno "Prema rezultatima analiza mjereni parametric na svim lokacijama ne odgovaraju uslovima Pravilnika o dozvoljenim količinama opasnih i štetnih materija u zemljištu i metodama za njegovo ispitivanje ("Sl.list CG", br. 18/97) zbog povećanog sadržaja u odnosu na propisane vrijednosti, nekih od navedenih elemenata, kao što su olovo, živa, arsen, fluor, bakar i cink u odnosu na propisane vrijednosti. Takođe, uzorci uzeti sa poljoprivrednog zemljišta u široj zoni Brskova ne odgovaraju uslovima iz Pravilnika povećanog sadržaja kadmijuma, olova, žive, arsena, fluora i cinka., što je dominantno posledica rudarskih aktivnosti u drugoj polovini XX vijeka na površinskom kopu Brskovo, koji je imao površinu od oko 6ha, jasno je da će zagađenje zemljišta biti stotruko ili hiljadu puta više sa površinskih kopova površine preko 100ha i jalovišta 88ha.

60. **Društveni uticaj:** Važno je razmotriti društveni uticaj eksploatacije mineralnih resursa na lokalnu zajednicu. To uključuje razmatranje mogućih promjena u zapošljavanju, infrastrukturi, kvalitetu života i kulturnom identitetu lokalnog stanovništva. Plan treba da uključi mjere za ublažavanje

negativnih društvenih uticaja i obezbjeđivanje pravične i održive koristi za zajednicu, kao i precizne mjere očuvanja kulturne baštine i kvaliteta života lokalne zajednice.

61. Veliki nedostatak predloženog načina tretmana i upravljanja otpadom je nepostojanje rješenja koja su u vezi sa tretmanom opasnog otpada. **Potrebno je u odnosu na planiranu proizvodnju navesti tačne podatke u vezi sa količinom ekstrahovanih teških metala i načinom deponovanja i tretmana otpada u kojem su teški metali sadržani. Poseban akcenat mora biti dat količini produkovane žive sa detaljnim opisom planiranih postupaka. Potrebno je detaljno opisati tretman i svih ostalih opasnih komponenti koje nastaju tokom rurarsko-tehnoloških operacija.**

62. EKONOMSKA ANALIZA – strana 182

Apsolutno neprihvatljiv pristup koji je kontradiktoran i nepotpun, kao i suprotnosti sa predloženom dinamikom rada rudnika je glavna ocjena predstavljene ekonomske analize. U prilog navedenom govori navod na strani 182: „Analiza predloženog kapitalnog programa ponovnog otvaranja rudnika Brskovo u narednih devet godina, a na osnovu rješenja trećeg scenarija iz DPP "Brskovo"“, dok je planom razmatran period eksploatacije od 15 godine, uz investicioni period od 17 godina.

Potpuno je jasno zašto ova analiza nije objektivna i realna, jer kao i za ostala poglavlja nedostajali su podaci na osnovu kojih je trebala da se radi analiza, o čemu govori navodi iz Ekonomske analize, citat:“ U finansijskom modelu Instituta za rudarstvo i metalurgiji Bor, kalkulacija investicionih ulaganja obuhvatila je samo rashode finansiranja tokom prve dvije godine investicionog ciklusa, dok su ista apstrahovana tokom perioda eksploatacije, što smatramo metodološkom nedosljednošću.

Prikazani troškovi u strukturi ukupnih investicionih ulaganja, takodje, nisu konzistentni sa prikazom bilansnih pozicija godišnjeg iznosa kamata projektovanog bilansa uspjeha a čiji prikaz se daje samo za period eksploatacije.

Zaključak

Da su kapitalni troškovi zasnovani na inicijalnim projektima datim dobavljačima opreme i obračun radova je procijenjen i da može pretrpjeti značajne promjene u fazi glavnog projekta i izvođenja, posebno imajući u vidu konačan izbor i dimenzionisanje tehničko tehnološke i prateće opreme, a koje promjene direktno utiču na projektovane finansijske i druge rezultate.

Iz tabele se vidi da se investicija odnosno uložena sredstva vraćaju početkom sedme godine poslovanja, na osnovu GKZ rezervi.

U pogledu zaštite okoline, prihvatljivost projekta biće utvrđena posebnom studijom. Ona u ovom projektu igra gotovo presudnu ulogu eliminacionog faktora.

Nije nam poznato da li Investitor posjeduje finansijske, kadrovske i organizacione sposobnosti za realizaciju investicionog zahvata, s obzirom na nedostatak takvih podataka.“

Ekonomska analiza je trebala da predstavi koji su to ekonomski benefiti ne samo za Koncesionara, već i državu Crnu Goru, da objektivno sagleda sve potencijalno pozitivne i negativne aspekte predloženog projekta, da analizira koliko će radnih mjesta biti ugašeno, koliko turističkih objekata zatvoreno, koliko plantaža organske proizvodnje uništeno, kakvi su ekonomski efekti raseljavanja i liječenja građana Mojkovca zbog otvaranja rudnika i kako sve

to treba da se opravda u odnosu na ugovorene 3,5% „tržišne vrijednosti ukupnog prodajnog proizvoda“, što je promjenljiva vrijednost.

Predloženoj Ekonomskoj analizi nedostaju osnovne komponente koje bi trebale da budu opredeljujuće u odnosu na interese građana Mojkovca, građana Crne Gore i države Crne Gore.

63. Analizirajući predložena planska dokumenta kao i Ugovor o koncesiji za detaljna geološka istraživanja i eksploataciju sulfidne polimetalne rude (Pb, Zn, Cu, FeS₂ i ostalih pratećih sulfida metala) na istražno-eksploatacionom prostoru bivšeg rudnika „Brskovo“ kod Mojkovca, broj 01-3660/1 od 10.12.2010. godine sa kompanijom Tara Resources AG, Switzerland, GI Zdravi Mojkovac je 30. 05. 2023. godine predalo zahtjev za raskid pomenutog ugovora Ministarstvu kapitalnih investicija i Vladi Crne Gore. Tekst zahtjeva prilažemo u svojstvu primjedbi na predloženi Plan:

MINISTARSTVO KAPITALNIH INVESTICIJA

g-din Ervin Ibrahimović, ministar

VLADA CRNE GORE

dr Dritan Abazović, premijer

Predmet: Obraćanje u ime građanske inicijative „Zdravi Mojkovac“ sa zahtjevom za raskid Ugovora o koncesiji za detaljna geološka istraživanja i eksploataciju sulfidne polimetalne rude (Pb, Zn, Cu, FeS₂ i ostalih pratećih sulfida metala) na istražno-eksploatacionom prostoru bivšeg rudnika „Brskovo“ kod Mojkovca, broj 01-3660/1 od 10.12.2010. godine (u daljem tekstu: Ugovor)

Poštovani,

kao što ste upoznati, u toku je javna rasprava za Nacrt Detaljnog Prostornog Plana za prostor koncesionog područja za eksploataciju mineralnih sirovina - Brskovo, Opština Mojkovac i Strateške procjene uticaja na životnu sredinu DPP Brskovo, koja će trajati do 03.07.2023. godine. Dana 09.05.2023. godine održana je centralna javna rasprava u vezi sa pomenutim dokumentima u prostorijama Opštine Mojkovac, na kojoj (kako smo obaviješteni od obrađivača DPP) iako su uredno pozvani, nisu prisustvovali predstavnici Ministarstva kapitalnih investicija. Smatramo to značajnim propustom, jer bi prisustvo predstavnika ministarstva kojim rukovodite, moguće, i do današnjeg dana rezultiralo sa epilogom koji je predmet ovog dopisa, odnosno raskidom Ugovora, jer je iznešeno uz prateće dokaze dovoljno argumenata koji nedvosmisleno ukazuju na kršenje odredbi Ugovora od strane Koncesionara - kompanije Tara Resources AG, Switzerland (u daljem tekstu: Koncesionar), kao i potpune neusaglašenosti predloženih dokumenata sa zakonima Crne Gore, za šta je direktno odgovoran Koncesionar koji je obrađivačima dostavio dokumentaciju na osnovu koje su rađeni planski dokument i strateška procjena uticaja na životnu sredinu.

Naime, izrada navedenih dokumenata je praćena nizom kontradiktornosti i ne poštovanja procedura, u prvom redu ne poštovanjem zahtjeva iz Programskog zadatka obrađivača koji glasi: „*Za ponovno aktiviranje eksploatacije rude na lokalitetu Brskovo obavezna je izrada odgovarajućih projekata koji će obezbijediti primjenu ekološki prihvatljive tehnologije i mjera zaštite životne sredine, što će se provjeriti i*

studijama procjena uticaja na životnu sredinu. Uvažavajući činjenicu da je područje dio svjetske mreže zaštićenih područja Čovjek i biosfera, posebnu pažnju potrebno je obratiti na ograničenja koja proizilaze iz međunarodnih obaveza posebno kada su u pitanju režimi zaštite.”

Ovaj navod je zahtijevao dobijanje mišljenja od UNESCO-a u vezi sa planiranim rudarsko-prerađivačkim aktivnostima prije izrade samog dokumenta, što je izostalo. Imajući u vidu tehnološke procese koji se odvijaju tokom postupka flotacije, upotreba teških kancerogenih organskih aditiva, cijanida i drugih opasnih materija i mogućnost njihovog dospijevanja u podzemne i površinske vode, kao i potencijalnu kontaminaciju rijeke Tare (koja je pod UNESCO zaštitom), ne poštovanjem odredbi zaštite ovog područja, dovodi se direktno u pitanje dalji status „suze Evrope“. Odgovor koji bi se očekivao od UNESCO-a, ukoliko bi se poslale sve relevantne informacije u vezi sa planiranim aktivnostima, može u startu da suspenduje navedeni projekat. Odgovor UNESCO-a je u direktnoj vezi sa potencijalnom namjerom potpisivanja ANEX-a broj 7 sa Koncesionarom.

Studija izvodljivosti eksploatacije olova, cinka i pratećih korisnih komponenti u ležištima rudnog polja Brskovo, koju je dostavio Koncesionar, je jedini dokument na osnovu kojeg su obrađivači izradili dokumenta koja su predstavljena na javnoj raspravi. Studiju, čiji je naručilac Koncesionar, je izradio Institut za rudarstvo i metalurgiju Bor. U Studiji su svojeručnim potpisom autori ovjerali Izjave da je Studija usaglašena sa:

- Zakonom o rudarstvu (Sl. list Republike Crne Gore br. 65/08; 74/10)
- Pravilnikom o sadržini rudarskih projekata (Sl. list Republike Crne Gore br. 1/94)
- Zakonom o vodama (Sl. list Republike Crne Gore br. 16/95)
- Zakonom o životnoj sredini (Sl. list Republike Crne Gore br. 12/96; 55/00)
- Zakonom o izgradnji objekata (Sl. list Republike Crne Gore br. 55/2000).

Studija koja je bila osnov za izradu predloženih dokumenata je urađena u skladu sa 4 (od 5) propisa koji su nevažeći u Crnoj Gori! Na ovu studiju ni jedna državna institucija nije dala pozitivno mišljenje! Dakle, Koncesionar nije postupio po važećim propisima, već je dostavljanjem nepotpunih i kontradiktornih podataka, ne pominjući tehnološke postupke, postojanje opasnog otpada, kao i postupke hemijskog tretmana žive koja je prisutna u rudnom tijelu, doveo u zabludu obrađivača i državne organe, što je razlog za raskidanje koncesionog Ugovora u skladu sa tačkom 7 člana 34 Ugovora.

Naime, opravdano sumnjamo (imajući uvid u prvu verziju DPP), da je koncesionar namjerno izbjegao pominjanje prisustva žive u rudnom tijelu, jer je Zakonom o industrijskim emisijama (“Sl list CG”, br: 17/19) zabranjena upotreba žive i živinih jedinjenja i smješa žive u postrojenjima odnosno, odgovarajućim proizvodnim procesima (član 58 i 59), odnosno direktno se dovodi u pitanje postupak flotacije koji je u suprotnosti sa navedenim zakonom! Ovaj zaključak, takođe vodi ka raskidu Ugovora u vezi sa tačkom 7 člana 34 Ugovora, jer je tehnološki postupak u suprotnosti sa zakonskim propisima Crne Gore.

Prisustvo žive u količini koja predmetno područje opredeljuje za RUDNIK ŽIVE opisano je u Državnom planu eksploatacije mineralnih sirovina za period 2019-2028. godina (strana 34). Osim toga, Državni plan (kao ni prateća Strateška procjena uticaja na životnu sredinu) nije predvidio eksploataciju rude na području bivšeg rudnika Brskovo u periodu do 2029. godine, imajući u vidu obim i dinamiku istraživanja koja treba da se sprovedu, kako bi se donijeli kompetentni i stručni zaključci u vezi sa navedenim projektom. Da Državnim

planom nije planirana eksploatacija rude na području Brskova ukazuje navod na strani 228: "Predlog obima eksploatacije rude olova i cinka u Crnoj Gori za period 2019-2028. godina baziran je na postojećim kapacitetima rudnika Šuplja stijena." Iz navedenog slijedi da je za početak eksploatacije na ovom području potrebno donijeti novi Državni plan sa pratećom dokumentacijom, što bi tek tada bio osnov za pokretanje postupka donošenja DPP za prostor bivšeg rudnika Brskovo, što nije urađeno.

Osim navedenih propisa, smatramo da je tehnologija koju je Koncesionar planirao da sprovede u direktnoj neusaglašenosti sa:

Zakonom o životnoj sredini ("Sl list CG", br. 52/16)

Uredbom o načinu i uslovima skladištenja otpada ("Sl list CG" br. 033/13, 065/15)

Pravilnikom o dozvoljenim količinama opasnih i štetnih materija u zemljištu i metodama za njihovo ispitivanje (Sl list CG br. 018/97)

Pravilnikom o kvalitetu i sanitarno-tehničkim uslovima za ispuštanje otpadnih voda, načinu i postupku ispitivanja kvaliteta otpadnih voda i sadržaju izvještaja o utvrđenom kvalitetu otpadnih voda ("Sl list CG", br. 056/19)

Pravilnikom o načinu i rokovima utvrđivanja statusa površinskih voda ("Službeni list Crne Gore", br. 025/19 od 30.04.2019)

Pravilnikom o kriterijumima za određivanje najboljih dostupnih tehnika radi zaštite životne sredine i listi zagađujućih supstanci iz industrijskih postrojenja ("Sl list CG", br. 035/19).

Napominjemo da je u skladu sa članom 33 Zakona o rudarstvu ("Sl. list Crne Gore", br. 65/08 od 29.10.2008, 74/10 od 17.12.2010), za odobrenje za eksploataciju mineralnih sirovina, između ostalog potrebno dostaviti mišljenje nadležnog organa za zaštitu životne sredine na studiju izvodljivosti eksploatacije. U mišljenju Agencije za zaštitu životne sredine (03-D-1678/2 od 22.09.2022.godine) na predatu Studiju izvodljivosti eksploatacije olova, cinka i pratećih korisnih komponenti u ležištima rudnog polja Brskovo između ostalog se navodi: "da predmetna studija nije komplementarna sa onim što propagiraju odredbe Zakona o procjeni uticaja na životnu sredinu koje jasno preciziraju postupke pripreme, usvajanja i realizacije planova i programa koji imaju značajan uticaj na životnu sredinu. ", veza sa tačkom 7 člana 34 Ugovora i uslovima za raskid Ugovora.

Veoma važno je napomenuti da je Crna Gora ratifikovala **Minamata konvenciju**, koja u Nacrtu DPP i Strateškoj procjeni uticaja na životnu sredinu nije ni pomenuta. Ovim zakonom se zabrana proizvoda odnosi na "preduzimanje odgovarajućih mjera" da se "ne dozvoli" proizvodnja, uvoz ili izvoz novih proizvoda koji sadrže živu. Između ostalog, Minamata konvencija opisuje sledeće:

„Živa i većina njenih jedinjenja su veoma toksični po ljude i životnu sredinu, čak i relativno male doze/koncentracije mogu da imaju ozbiljno štetno dejstvo na neurološki razvoj. Živa je perzistentna i bioakumulativna. Elementarna živa koja se ispusti u atmosferu vremenom se deponuje u vodenu životnu sredinu gde može da se konvertuje uz pomoć bakterija u metilživu, njenu najtoksičniju formu. U zavisnosti od forme, živa može da ostane u vazduhu do jedne godine i može da se transportuje hemisferom prije nego što se deponuje; zbog toga je pitanje žive globalni problem i on se ne može riješiti na nacionalnom nivou. U vodenim sistemima neorganska živa se transformiše u mnogo toksičniju formu-metilživu, koja se akumulira u ribama i morskim sisarima, a koje dalje konzumiraju ljudi.“

Zbog ovih i brojnih drugih razloga, koje zbog prirode ovog dopisa dalje nećemo navoditi, zakonodavstvo Crne Gore je zabranilo „upotrebu žive i živinih jedinjenja i smješa žive u postrojenjima odnosno, odgovarajućim proizvodnim procesima“, što dovodi u pitanje, uopšte bilo kakvu hemijsku preradu rude sa rudnog rejonu Bjelasice, metodama i tehnologijama koje bi sproveo predmetni Koncesionar.

U nizu kontradiktornih zaključaka, koji ne slijede činjenično i navedeno stanje, želimo da istaknemo da se u Mišljenju Savjeta za reviziju Nacrta DPP, koje je ocijenilo Nacrt plana kao pozitivan navodi i sledeće:

- “Skrećem pažnju na protivurječan tretman predmetnog prostora kroz Plansku dokumentaciju-zaštita i rudarske aktivnosti. Strateška opredjeljenje da li je rudarskim aktivnostima mjesto na ovoj lokaciji treba da bude tema za plan višeg reda - PPCG.
- Na mapi "Izvod iz PPCG" prostor eksploatacionog polja je u zahvatu "zone zaštićene međunarodnim ugovorima"- što je vrlo značajna konstatacija jer se prenamjenom može dovesti u pitanje ozbiljnost i značaj zvaničnih opredjeljenja!
- Nedostaje jasan planski tretman u planovima višeg reda-što je primjedba upućena nosiocu pripremnih poslova, odnosno nadležnom Ministarstvu.
- Formalno, a u ovom slučaju naglašeno i suštinski, nije prihvatljivo planom nižeg reda mijenjati opredjeljenja iz Prostornog Plana Crne Gore ("Ustav o prostoru"). Strateško opredjeljenje PP CG-a je da je predmetni prostor zaštićeno područje pa se takvo opredjeljenje ne može promijeniti time što ćemo napraviti najbolji plan organizacije rudnika već izborom između opredjeljenja PP CG-a i Državnog plana eksploatacije mineralnih sirovina za period 2019 - 2028 godina.
- Nakon završne ocjene prihvatljivosti varijantnih rješenja, konačno opredjeljenje da li i kako eksploatirati rudu, treba osloniti na zaključke i smjernice Strateške procjene uticaja na životnu sredinu, čiji sadržaj i metodologija mora temeljito odgovoriti na predmetnu dilemu razvoja rudarske aktivnosti u dejlimično zaštićenom području.
- Ovaj DPP ima svrhu samo ako se na strateškom nivou utvrdi opredjeljenje da se rudnik reaktivira.”

Zaključak o usklađenosti predloženog planskog dokumenta sa strateškim opredjeljenjem Države za budući razvoj rejonu Bjelasice, doveden je u pitanje od strane Savjeta za reviziju Nacrta DPP, pa kao građani izražavamo sumnju u vezi sa zaključkom da se predmetno Mišljenje može uopšte tretirati kao „pozitivno“.

Ovim putem ne iznosimo dokaze o ništavnosti Strateške procjene uticaja na životnu sredinu, koja je u potpunosti neusaglašena i sa zakonodavstvom Crne Gore i osnovnim standardima i principima zaštite zdravlja ljudi i životne sredine, jer je to dio koji ćemo da uputimo nadležnom Ministarstvu ekologije, prostornog planiranja i urbanizma i nije u direktnoj vezi sa razlozima koje navodimo u vezi sa pravnim osnovom za raskidanje Ugovora sa Koncesionarom, već govori o neodgovornom odnosu u vezi sa cijelim tokom koji prati predlaganje pomenutog dokumenta, koji ćemo predati na mišljenje i Agenciji za sprečavanje korupcije, zbog opravdanih sumnji u vezi sa angažovanjem autora Strateške procjene uticaja od strane Koncesionara.

Posebno važno pitanje koje ovim putem aktuelizujemo je zaštita kulturnih i zaštićenih dobara i planirano izmiještanje arheološkog blaga i grobova junaka Mojokovačke bitke u svrhu izgradnje deponije opasnog otpada.

Predloženom planskom dokumentu nedostaje Ekonomska analiza (urađene su određene aproksimacije i procjene), zbog kako obrađivač planskog dokumenta navodi: „Nije nam poznato da li Investitor posjeduje finansijske, kadrovske i organizacione sposobnosti za realizaciju investicionog zahvata, s obzirom na nedostatak takvih podataka.“

Postavljamo pitanje kredibilnosti investitora koji nije za ovako važan dokument dostavio ključne informacije za pretpostavku ekonomske opravdanosti projekta! Šta je uradila država Crna Gora po tom pitanju, kako ćete građanima Crne Gore opravdati „predaju“ nacionalnog bogatstva za 3,5% od „tržišne vrijednosti ukupnog prodajnog proizvoda“, kako je navedeno u Ugovoru? Jeste li provjerili super – vizijskom analizom dostavljene hemijske analize od strane Koncesionara i utvrdili sadržaj rudnog bogatstva, da se kao što Vam je poznato iza naziva „i ostalih pratećih sulfida metala“ kako stoji u naslovu Ugovora u stvari krije srebro i zlato? Kako ćete kontrolisati i zaštititi građane Mojkovca od ekološke katastrofe izazvane hazardima, imate li bilo kakvu ugovorenu garanciju? Kako ste zaštitili Državu od proglašenja bankrota Koncesionara nakon što izvrši potpunu devastaciju prostora i izveze svo zatečeno rudno bogatstvo? ... imali bi još puno pitanja, ali ističemo sledeće:

Nakon iznešenih dokaza o neusaglašenosti dostavljene Studije od strane Koncesionara sa nacionalnim zakonodavstvom (naveli smo mali dio primjedbi u očekivanju da ćete detaljno analizirati predložena planska dokumenta i sami utvrditi sve kontadiktornosti i neusaglašenosti sa nacionalnim zakonodavstvom), ne čudi činjenica da kompanija Tara Resources AG, Switzerland **NIJE MOGLA I NE MOŽE** da ispuni ugovorene obaveze i da „najkasnije do 25.07.2023. godine izradi rudarsku tehničku dokumentaciju i pribavi odobrenja, dozvole i saglasnosti za ispunjavanje uslova za eksploataciju mineralne sirovine i za dobijanje odobrenja za izvođenje radova po glavnom rudarskom projektu eksploatacije na istražnim ležištima“, kako stoji u Anex-u broj 6, kojim je šesti put država Crna Gora „odložila“ raskid ugovora sa ugovaračem koji nije 13 godina bio sposoban da ispuni početne ugovorene usluge!

Napominjemo, da je otvaranje površinskih kopova, kao što znate, zabranjeno u EU gdje smo, nadamo se, krenuli, a ovaj bi projekat ukoliko bi se realizovao, trajno, potpuno i nepovratno uništio **7.000.000 m²** prirodnih ljepota u kojima se nalazi 17 habitata sa NATURA 2000 liste, preko 100 zaštićenih vrsta...na udaljenosti od 1,8km od NP Biogradska gora, u slivnom području UNESCO zaštićene Tare, koja gravitira ka NP Durmitor i izložio stanovnike Mojkovca i okoline direktnom uticaju kancerogenih materija (organskih jedinjenja, cijanida i teških metala), stavljajući u diskriminisan položaj ovaj grad u odnosu na ostale gradove Crne Gore, zaustavljajući dalji rast i razvoj turizma i poljoprivrede, ali ne samo Mojkovca! Ni Kolašin nije daleko od predviđenih eksploatacionih polja...

Zbog čega i zbog čijeg interesa, pitamo Ministarstvo kapitalnih investicija i Vladu Crne Gore? Ugovor ukazuje samo na privatni interes Koncesionara, Crna Gora gubi rudne resurse, prirodu, ljude...za 3,5% nečijeg profita!

U skladu sa navedenim, smatramo da su se stekli svi zakoniti uslovi da država Crna Gora bez bilo kakvih finansijskih obaveza, pravno valjano raskine Ugovor o koncesiji za detaljna geološka istraživanja i eksploataciju sulfidne polimetalne rude (Pb, Zn, Cu, FeS₂ i ostalih pratećih sulfida metala) na istražno-eksploatacionom prostoru bivšeg rudnika „Brskovo“ kod Mojkovca, broj 01-3660/1 od 10.12.2010. godine sa kompanijom Tara Resources AG, Switzerland i pristupi strateškom planiranju korišćenja navedenog prostora u skladu sa interesima građana Mojkovca i građana i države Crne Gore.

Mojkovac, 30.05.2023. godine **Građanska inicijativa „Zdravi Mojkovac“**

Vođa tima za izradu DPP Brskovo, dr Sonja Radović Jelovac dostavila je 07.06. 2023. godine dopis **Ministrstvu ekologije, prostornog planiranja i urbanizma i Ministrstvu kapitalnih investicija**, koji se odnosi na sve prethodne aktivnosti povodom izrade **Detaljnog prostornog plana za prostor koncesionog područja za eksploataciju mineralnih sirovina – Brskovo, Opština Mojkovac**. U tom obraćanju su navedeni proceduralni propusti, kao i razlozi zbog kojih je navedeni Plan neusaglašen sa zakonskim propisima Crne Gore i međunarodnim konvencijama. Predloženo je suspendovanje planerskih aktivnosti do donošenja strateških odluka na državnom nivou u vezi sa valorizacijom predmetnog područja, što smatramo opredeljujućim za donošenje odluke o suspenziji Plana i patećih dokumenata.

Kao poseban nedostatak u vezi sa proceduralnim propustima, ističemo nepostojanje mišljenja od strane UNESCO u vezi sa aktivnostima koje mogu da ugroze rijeku Taru, kao i Konvencije Minamata imajući u vidu da je dio istražno koncesionog područja prepoznat kao rudnik žive. Naglašavamo da je prilikom traženja mišljenja neophodno konvencijama dostaviti sve potrebne podatke, a ne tražiti mišljenje na osnovu studije koje smo prethodno argumentovano doveli u pitanje, jer su u Planu “skriveni” i izostavljeni podaci, u prvom redu o prisustvu žive.

Veoma je zabrinjavajuća činjenica je da je Plan stavljen na javnu raspravu bez mišljenja Direktorata za ekologiju i klimatske promjene, osim ostalih propusta koji su prethodno navedeni.

Kao što je rečeno na održanim javnim raspravama, očekujemo da u konačnom izvještaju budu uvrštene sve izrečene primjedbe (rečeno je da se izlaganja učesnika na javnoj raspravi snimaju mobilnim telefonom predstavnika Ministarstva ekologije, prostornog planiranja i urbanizma).

Očekujemo da Ministarstvo ekologije, prostornog planiranja i urbanizma i Vlada Crne Gore, u skladu sa gore navedenim činjenicama koje nedvosmisleno ukazuju da je jedini zakoniti postupak - postupak povlačenja Plana i suspendovanja svih daljih aktivnosti u vezi sa predmetnim Planom, donesu takvu odluku.

Nakon konačnog odustajanja od otvaranja rudnika na ovom području u skladu sa predloženom tehnologijom otvorenih rudokopa i flotacijske prerade uz devastaciju 6.900.000 m² sa potencijalnom kontaminacijom zagađujućim opasnim materijama širokog radijusa okoline, dovodeći u direktnu opasnost građane Mojkovca u prvom redu, neophodno je da se obezbijede sredstva koja će omogućiti rekultivaciju područja bivšeg rudnika Brskovo. Ovaj prostor je potrebno, u skladu sa planovima višeg reda i jednim ispravnim vizionarskim pristupom, u skladu sa zakonima Crne Gore, turistički valorizovati i uložena sredstva će biti “vraćena” u kratkom vremenskom periodu (izraditi ekonomsku studiju, koja i nedostaje u Planu, a tiče se prvog scenarija).

Kako je poslednjih 13 godina zbog toga što je bio na snazi Ugovor sa Koncesionarom, indirektno, državi bilo onemogućeno da izvrši sanaciju i rekultivaciju prostora bivšeg rudnika Brskovo, a Koncesionar nije ispunio ugovorene usluge, “trpjela je” životna sredina, prvenstveno rijeka Rudnica, tako da predložimo razmatranje pokretanje postupka za odgovornost za štetu u životnoj sredini protiv Koncesionara u skladu sa Zakonom o odgovornosti za štetu u životnoj sredini.

U skladu sa svim gore navedenim zaključujemo sledeće:

NACRT DETALJNOG PROSTORNOG PLANA ZA PROSTOR KONCESIONOG PODRUČJA ZA EKSPLOATACIJU MINERALNIH SIROVINA – BRSKOVO NIJE URAĐEN U SKLADU SA VAŽEĆIM ZAKONSKIM PROPISIMA U CRNOJ GORI, MEĐUNARODNIM KONVENCIJAMA KOJE JE CRNA GORA RATIFIKOVALA, NIJE U SKLADU SA PLANOVIMA VIŠEG REDA I IMA SUŠTINSKE, PRAVNE, TEHNIČKO-TEHNOLOŠKE, METODOLOŠKE, ETIČKO-SOCIOLOŠKE NEPRIHVATLJIVE NEDOSTATKE, KAO I NEDOSTATAK EKONOMSKE ANALIZE.

USVAJANJEM OVAKVOG PLANSKOG DOKUMENTA KOJI JE U SUPROTNOSTI SA SVIM PRINCIPIMA ODRŽIVOG RAZVOJA I ZELENE AGENDE, KOJIM SE PREDLAŽU AKTIVNOSTI KOJE ZA REZULTAT IMAJU TRAJNU I NEPOVRATNU DEVASTACIJU PROSTORA U PODRUČJU IZMEĐU DVA NACIONALNA PARKA (U OČEKIVANJU JE PROGLAŠENJE BIOGRADSKE GORE UNESCO PODRUČJEM) I RIJEKE TARE KOJA JE VEĆ DIO UNESCO ZAŠTITE, SA POTENCIJALNIM OPASNOSTIMA ZAGAĐENJA ŠIREG PODRUČJA I VODOIZVORIŠTA ZA SUSJEDNE GRADOVE, ZAGAĐENJA POVRŠINSKIH I PODZEMNIH VODA, ZEMLJIŠTA, VAZDUHA, UNIŠTAVANJE FLORE I FAUNE, BUKE, ISELJAVANJE GRAĐANA SA VJEKOVNIH OGNJIŠTA, UNIŠTAVANJA ARHEOLOŠKIH NALAZIŠTA I GROBALJA, IZMIJEŠTANJE DALEKOVODA I PUTEVA, ODUZIMANJEM SVAKE ŠANSE MOJKOVCU DA VALORIZUJE SVOJE TURISTIČKE POTENCIJALE, OSIM GORE NAVEDENIH RAZLOGA, GRAĐANIMA MOJKOVCA, U PRVOM REDU, UGROŽAVA SE NIZ USTAVOM ZAGARANTOVANIH PRAVA.